

1. Smernice za družbeni načrt SR Slovenije za obdobje 1986—1990 z rokovnikom
2. Stališča predsedstva republiškega sveta ZSS do smernic za družbeni načrt SR Slovenije 1986—1990
3. Navodilo sindikalnim organizacijam za pripravo in sprejem srednjeročnega načrta 1986—1990

V Sindikalnem poročevalcu tokrat objavljamo listino, ki so jo delegati Skupščine SR Slovenije sprejeli kot podlago za družbeni načrt SR Slovenije v prihodnjem petletnem obdobju.

Objavljamo tudi stališča, ki jih je do te listine zavzelo predsedstvo slovenskih sindikatov pa tudi navodilo sindikalnim organizacijam za delo ob pripravi in sprejemanju novih planskih listin.

Gradivo v Sindikalnem poročevalcu je zatorej usmeritev in pomoč osnovnim organizacijam, pa tudi občinskim svetom ZSS za delo ob sprejemanju načrtov.

Obenem pa je tudi navodilo, kako in kje naj sprejete usmeritve in naloge tudi izpolnjujejo.

Na podlagi 335. člena in prvega odstavka 342. člena ustave Socialistične republike Slovenije, prvega razdelka 71. člena in 72. člena poslovnika Skupščine SR Slovenije je Skupščina Socialistične republike Slovenije na sejah Zbora združenega dela in Zbora občin dne 10. oktobra 1984 ter v skladu s stališči Druženopolitičnega zbora dne 26. septembra 1984 sprejela

Smernice za družbeni plan SR Slovenije za obdobje od 1986 do 1990

I.

Uvod

S smernicami Skupščine SR Slovenije za družbeni plan SR Slovenije se ob upoštevanju Smernic za dolgoročni plan SR Slovenije in osnutka odloka o temeljnih smernicah in okvirih ekonomske politike družbenoekonomskega razvoja Jugoslavije za obdobje od 1986 do 1990 ter Analize razvojnih možnosti SR Slovenije za obdobje 1986—1990 opredeljujejo izhodišča, skupni cilji in usmeritve razvojne politike za srednjeročno obdobje od 1986 do 1990 in vprašanja, ki jih je zaradi skupnega pomena za razvoj SR Slovenije potrebno urediti z Dogovorom o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje od 1986. do 1990. leta.

Smernice so splošna osnova in usmeritev družbenoekonomskega razvoja za naslednje srednjeročno obdobje. V tistem delu, kjer opredeljujejo temeljna izhodišča in cilje družbenega razvoja, pa so tudi obvezno napotilo za vse nosilce planiranja pri oblikovanju in sprejemanju planskih aktov.

II.

Temeljna izhodišča

Na osnovi rezultatov dosedanjega družbenega in ekonomskega razvoja SR Slovenije in SFR Jugoslavije ter zaostrenih pogojev in omejenih materialnih možnosti na prehodu v novo srednjeročno obdobje in ob upoštevanju usmeritev iz dokumentov druženopolitičnih organizacij bomo v prihodnjem srednjeročnem obdobju v okviru skupnega razvoja v SFR Jugoslaviji razvijali in poglobljali samoupravne družbenoekonomske odnose, tako da bodo delavci, organizirani v temeljne in druge organizacije združenega dela in skupnosti, vse bolj obvladovali družbeno reprodukcijo. Z doslednim uresničevanjem dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, še posebej z nadaljnjim razvijanjem in dograjevanjem družbenoekonomskega sistema, spodbujanjem učinkovitosti in kakovosti gospodarjenja in

z odgovornejšim delom bomo zagotavljali pogoje za dinamičnejši in skladnejši družbeni razvoj in tako krepili materialno in socialno varnost delovnih ljudi in občanov ter njihovo vlogo v dograjevanju in uveljavljanju socialističnega samoupravljanja. Le tako bo delavec, organiziran v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in skupnostih in kot delegat v samoupravnih interesnih skupnostih in druženopolitičnih skupnostih, odgovorno odločal o nadaljnjem družbenem razvoju.

Prihodnji razvoj bo bolj kot doslej oprt na lastne sile in znanje. Izkoristili bomo vse razpoložljive zmogljivosti, zlasti še tiste, ki jih bo sproščal nadaljnji razvoj samoupravljanja. Z opiranjem na lastne sile se bomo širše in trajnejše vključevali v mednarodno menjavo povsod tam, kjer si lahko z višjo delovno storilnostjo, kakovostjo naših izdelkov in storitev ter novimi proizvodnimi programi zagotovimo tudi ustrezno ceno. Sestavni del opiranja na lastne sile je tudi postopno zmanjševanje stopnje zunanje zadolženosti Jugoslavije in finančna učvrstitve gospodarstva. V zaostrenih gospodarskih razmerah bomo čimbolj smotrno izkoriščali naravne in druge danosti ter učinkoviteje gospodarili z minulim in živim delom. To bo mogoče le, če bomo postali inventivna ter v uporabo znanstvenih in tehnoloških dosežkov usmerjena družba. Z učinkovitejšim delom in gospodarjenjem, s hitrejšim uveljavljanjem in boljšim izkoriščanjem ter večjim vlaganjem v znanje, z bolj kakovostnim planiranjem kadrov in njihovega izobraževanja bomo zagotovili izboljšanje pogojev za življenje in delo ter razvoj človeka kot celovite osebnosti.

Z nadaljnjim dograjevanjem blagovne proizvodnje ob sočasni krepitvi družbeno-lastninskih odnosov in z doslednim uresničevanjem dogovorjenega bomo hitreje nadomeščali državno administrativno urejanje družbenoekonomskih odnosov na vseh ravneh.

Družbenoekonomska politika bo usmerjena v doseganje skupnih planskih ciljev in nalog na enotnem jugoslovanskem trgu zlasti s spodbujanjem samoupravnega druženega dela in sredstev v različnih dohodkovnih interesnih in poslovnih povezavah jugoslovanskega gospodarstva.

Moralno in materialno bo spodbujala delavce in delovne ljudi k večji delovni storilnosti in učinkovitejšemu gospodarjenju in na teh osnovah k doseganju takšnega dohodka, ki bo zagotavljal nadaljnji gospodarski, socialni in kulturni razvoj v vse bolj stabilnih razmerah.

Na teh osnovah se bo krepila vloga delavcev in delovnih ljudi v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

III.

Globalni materialni odnosi

Upoštevali bomo ocene možnosti razvoja iz analiz razvojnih možnosti SR Slovenije za obdobje 1986—1990 in za obdobje 1986—1995/2000, ki jih bomo sproti dopolnjevali, bomo ob uresničevanju teh usmeritev dosegli v naslednjem petletnem obdobju povprečno 3,5 do 4,5 % realno letno rast družbenega proizvoda.

V vseh poslovnih in naložbenih odločitvah in pri uvajanju novih tehnoloških rešitev bo imela prednost proizvodnja, ki bo omogočala doseganje višjega dohodka na zaposlenega in na uporabljena sredstva in ki bo na svetovnih trgih konkurenčna. Pri tem bomo upoštevali potrebo po smotrnejši porabi energije in surovin ter ohranili zdravo in čisto okolje.

Vse znanje in druge razpoložljive sile bomo usmerili v premagovanje vzrokov in posledic večletnega upadanja gospodarnosti in storilnosti, slabšanja učinkovitosti gospodarjenja in izgub, inflatornega kreditiranja in financiranja proizvodnje in naložb, visokih stroškov družbene režije ter nakopičenih neskladij v strukturi proizvodnje in potrošnje. Z oživiljanjem in stabilizacijo proizvodnje in celotne gospodarske dejavnosti ter usklajevanjem domačega povpraševanja z razpoložljivimi blagovnimi in denarnimi sredstvi bomo ustvarili pogoje za večji izvoz in devizni priliv, s tem pa tudi pogoje za premagovanje plačilnobilančnih in deviznobilančnih omejitev in za odplačilo zunanjih dolgov. Z doslednim izvajanjem usmeritev iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije bomo ustvarjali pogoje za postopno zmanjševa-

nje zunanje zadolžitve, predvsem pa zmanjševali relativni delež odplačil v celotnem deviznem prilivu.

Za doseganje predvidene gospodarske rasti, še zlasti industrijske proizvodnje, bo v prihodnjem srednjeročnem obdobju potrebno in tudi možno doseči povprečno vsaj 8-odstotno realno letno rast izvoza blaga in storitev na konvertibilno tržišče (izvoz skupaj okoli 6%), tako da se bo v petih letih izvoz na konvertibilno tržišče povečal za okoli 47%. Realna rast uvoza blaga bo znašala okoli 5,5%, s tem da bo uvoz reprodukcijskega materiala rasel za okoli 6% realno letno in opreme za okoli 13%.

Nakazano možno gospodarsko rast bomo v tem obdobju dosegli z 1,3% letno rastjo števila vseh zaposlenih, od tega v združenem delu za 1 do 1,2%, v samostojnem osebnem delu okrog 5%. Delež delovne storilnosti v novo ustvarjeni vrednosti se bo povečal za več kot 2,3.

Z večjo ekonomičnostjo bomo kljub predvidenim spremembam v odnosih cen energije in surovin zagotovili, da se odnos med celotnim prihodkom in skupno porabljenimi sredstvi ne bo poslabšal. Če bo do konca sedanjega petletnega obdobja uresničeno predvideno razmerje med akumulacijo in sredstvi za porabo, kar pomeni, da se bo delež akumulacije v dohodku povečal s 17% v letu 1983 na okoli 20% v letu 1985, bomo v obdobju 1986—1990 s politiko razporejanja in delitve dohodka ohranili doseženi odnos med akumulacijo in sredstvi za porabo in s tem ustvarili pogoje za realno naraščanje sredstev za osebne dohodke. Na tej osnovi se bodo sredstva za bruto osebne dohodke na zaposlenega gibala skladno z rastjo delovne storilnosti in drugimi kakovostnimi kazalniki gospodarjenja.

Sredstva za reprodukcijo gospodarstva bodo naraščala za okoli 4,4% letno, njihov delež v bruto dohodku v gospodarstvu pa se bo povečal na okoli 31% (leta 1983 je znašal 27,4%).

Ob upoštevanju vseh prilivov in odlivov sredstev v tujino in druge republike in avtonomni pokrajini bomo v naslednjih letih razpolagali letno z nekaj manj kot 90% ustvarjenega družbenega proizvoda za naložbe in tekočo potrošnjo v SR Sloveniji. To pomeni, da bodo realne materialne in finančne možnosti relativno manjše kot v predhodnem srednjeročnem obdobju.

Od skupaj oblikovanih dolgoročnih sredstev za reprodukcijo v gospodarstvu združenega dela bo potrebno okoli 40% nameniti za odplačila glavnih tujih kreditov, združevanje sredstev in dela v Jugoslaviji, pokrivanje obveznosti do republik in pokrajin, pokrivanje izgub in obvez iz preteklosti in za financiranje prodora na tuje trge. Od preostalih 60% sredstev bo moč naložiti v osnovna sredstva okoli 37%, 23% sredstev pa uporabiti za naložbe v obratna sredstva.

Za naložbe v osnovna sredstva gospodarstva bomo po sedanjih projekcijah namenili 540 mrd din (cene 1983). Iz ocen organizacij združenega dela izhaja, da bo

približno desetina teh sredstev, potrebnih za plačila naložb, začeti še v tekočem planskem obdobju, ena tretjina za naložbe v razširitev, modernizacijo in rekonstrukcije, ki bodo zagotovile spremembo tehnologije proizvodnje, približno četrtna pa bo potrebnih za vzdrževanje in zamenjavo opreme, ki pomeni racionalizacijo in intenzifikacijo proizvodnje. Večji del predstavljenih sredstev bi potrebovali za smiselno nadaljevanje gradnje objektov gospodarske infrastrukture, le manjši del pa bi bilo mogoče uporabiti za nove proizvodne obrate.

To bi zahtevalo temeljito strokovno in vsestransko družbeno presojo, ali naložbene namere ustrezajo temeljnim razvojnim usmeritvam. V prihodnjem petletnem obdobju bodo sredstva za osebne dohodke, sredstva za družbene dejavnosti in za splošno porabo rastla skladno z rastjo razpoložljivega dohodka. Z nadaljnjim širjenjem oblik neposredne menjave dela bodo posamezne družbene dejavnosti lahko oblikovale dodatna sredstva za razširitev dejavnosti in bolj motivirale ustvarjalno delo.

IV.

Temeljni cilji in smeri družbenega razvoja

Osnovni smoter razvoja in izhodiščni cilji planiranja je prizadevanje za nadaljnji razvoj pogojev življenja in dela delovnih ljudi ter za razvoj človeka kot celovite osebnosti.

Temeljne smeri družbenega razvoja v tem srednjeročnem obdobju, ki izhajajo iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, so:

- utrjevanje samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov in političnega sistema socialističnega samoupravljanja;
- zagotavljanje dela in postopne rasti življenjskega standarda delavcev, delovnih ljudi in občanov;
- temeljit zasuk k intenzivnemu, stabilnemu in dinamičnemu razvoju na osnovi kakovostnih dejavnikov;
- uveljavitev ekonomskih zakonitosti, ki bodo spodbujale predvsem tržno zanimivo, kakovostno, produktivno, rentabilno in ekonomično proizvodnjo;
- zmanjševanje stopnje zadolženosti do tujine;
- varovanje in izboljševanje kvalitete okolja.

V skladu s tem so temeljni razvojni cilji SR Slovenije naslednji:

1. Razvoj in poglobljanje samoupravnih odnosov za urejanje vseh ključnih vprašanj družbene reprodukcije, predvsem pa krepitev dolgoročneje zasnovanega samoupravnega združevanja dela in sredstev na dohodkovnih temeljih ter krepitev družbene inovacijske sposobnosti za doseganje skupnih razvojnih ciljev v SR Sloveniji in SFR Jugoslaviji.

2. Bolj stabilen in hitrejši gospodarski razvoj na kakovostnih temeljih s popolnejšim izkoriščanjem vseh obstoječih zmog-

ljivosti in s pospešenim spreminjanjem gospodarske strukture. Dvig kakovosti proizvodnje in večje ter bolj selektivno vključevanje v mednarodno menjavo. Izvoz blaga in storitev na konvertibilno tržišče in povečan devizni priliv, zmanjševanje stopnje zadolženosti v tujini in večja menjava z deželami v razvoju. Da bi dosegli ta cilj, bomo usmerili tudi raziskovalne zmogljivosti v inoviranje proizvodnje za prodor na svetovni trg in za največje možno izkoriščanje tehnoloških zmogljivosti ter za uvajanje novih tehnologij. Pogoje za prehod na višjo tehniško-tehnološko raven in kakovostnejše upravljanje bomo postopno ustvarjali s prehajanjem raziskovalnih kadrov v gospodarstvo in družbene dejavnosti, ob ustrezni preobrazbi visokega šolstva in programov raziskav skupnega pomena. Več bomo vlagali v vzgojo in usposabljanje strokovnjakov za tehnološko prestrukturiranje gospodarstva in nadaljnji razvoj poslovanja in upravljanja. Tako bomo v SR Sloveniji zlasti pospeševali tehnološko in razvojno intenzivne, računalniško vodene proizvodne in druge programe, ki bodo omogočili večji izvoz izdelkov višje stopnje predelave in povečevali družbeno delovno storilnost. Posebna pozornost bo namenjena programom v elektroniki, strojegradnji in kemiji, ki bodo podlaga za nadaljnji razvoj programov v industriji in na drugih področjih.

Z ekonomskimi in drugimi ukrepi bomo zagotovili hitrejši razvoj in večjo neodvisnost pri pridobivanju energije in pridelavi hrane. Posebno pozornost bomo namenili racionalni porabi energije in surovin, pri čemer bomo v največji možni meri uporabliali tudi sekundarne surovine. Smotneje bomo izkoriščali razpoložljive naravne vire in danosti ter geopolitični položaj za povečanje mednarodnih storitev v prometu in turizmu.

3. Tudi socialna politika bo naravnana v spreminjanje družbeno-ekonomskih odnosov in bo tako spodbujala vsestranski razvoj družbe, osebnosti ter doseganje materialnih in socialnih razvojnih ciljev. Zato si bomo prizadevali, da bo socialna politika vse bolj temeljila na rezultatih dela, na uveljavljanju ustvarjalnosti, solidarnosti in vzajemnosti in nadaljnji humanizaciji odnosov med ljudmi. Delovni in ustvarjalni prispevek k celovitemu razvoju družbe mora postati merilo družbeno-ekonomskega položaja človeka in spodbuda za njegovo nadaljnje delo in ustvarjalnost.

4. Nadaljevali bomo s pospeševanjem skladnejšega regionalnega razvoja in s hitrejšim razvojem manj razvitih, še posebej obmejnih in narodnostno mešanih območij. Zaradi ohranitve poselitve na hribovitih območjih bomo tem tudi z ukrepi ekonomske in socialne politike izboljšali življenjske in delovne razmere. Odpravljali bomo razvojna protislovja na nekaterih razvitih območjih, ki izhajajo iz dosedanjega enostranskega razvoja in iz njihove gospodarske strukture, ki je premalo prilagojena dolgoročnim razvojnim potrebam.

5. Z uresničevanjem ekonomskih, političnih in drugih temeljnih ciljev in nalog ce-

lotnega družbenega razvoja bomo zagotavljali in še naprej nenehno povečevali obrambno in samozaščitno moč družbe. Varnost in neodvisnost SFRJ bo tudi v naprej poročstvo, da se bo slovenski narod skupaj z drugimi narodi in narodnostmi Jugoslavije z naprednim notranjim razvojem in krepitvijo neuvrščene politike enakopravno uveljavljal v družbi narodov sveta.

6. Sestavni del teh temeljnih ciljev družbenega razvoja SR Slovenije je varovanje narodnostnega značaja in uresničevanje enakopravnosti italijanske in madžarske narodnosti in skrb za njun vsestranski razvoj in napredek.

V.

Usmeritve družbenega razvoja na posameznih področjih

Ob upoštevanju teh ciljev so usmeritve družbenega razvoja v obdobju 1986—1990 na posameznih področjih naslednje:

— intenzivnejša usmeritev v povečanje industrijske proizvodnje, ki ima tudi v zaostrenih pogojih možnosti za doseganje večjega dohodka na zaposlenega in na vložena sredstva, da bomo tako čimbolj izkoristili naravne, z delom ustvarjene in kadrovske zmogljivosti. Podpirali bomo povezovanje OZD na enotnem jugoslovanskem trgu na osnovi interesnega združevanja dela in sredstev in specializacijo v delitvi dela, še zlasti za smotrni in učinkovit, ter na svetovnem trgu konkurenčen razvoj tehnološko intenzivnih proizvodov (mikroelektronika, komunikacijski sistemi, avtomatizacija proizvodnih in poslovnih sistemov, razvoj lastnih tehnologij, prenos tehnologij iz razvitega sveta z lastnim dopolnjevanjem še posebej v strojogradnji). Razvijali bomo takšno proizvodno strukturo, ki bo omogočala hitrejšo kakovostno vključevanje v mednarodno menjavo in hitrejšo prilagajanje novim zahtevam. Pri tem bomo bolj kot doslej razvijali in se opirali na lastno znanje, ustvarjalnost in pospeševali množično inventivno dejavnost. Skrbno bomo gospodarili z naravnimi bogastvi in energijo. S tem bomo zagotovili, da se bomo v mednarodno menjavo vse bolj vključevali s proizvodi in storitvami, ki bodo sad lastnega znanja in ustvarjalnosti,

— smelejša usmeritev v izvoz blaga in storitev višje stopnje predelave zlasti na konvertibilno tržišče, tako da bo le-ta rastel vsaj dvakrat hitreje od rasti družbenega proizvoda. To bo omogočilo ustvarjanje deviznega priliva za redno odplačevanje dolgov, boljšo oskrbo z uvoznimi dobrinami, predvsem reprodukcijskim materialom in uvozno opremo. Izvažali bomo predvsem proizvode in storitve visoke stopnje predelave, ki bodo zahtevali manj surovin in energije ter veliko stopnjo lastnega znanja in sposobnosti. Z dohodkovnim, poslovnim in interesnim povezovanjem or-

ganizacij združenega dela na enotnem jugoslovanskem trgu bomo dosegli pomembne premike v obsegu in konkurenčnosti našega izvoza.

Pri uvozu surovin in reprodukcijskega materiala bo imela prednost proizvodnja za izvoz na konvertibilno tržišče in proizvodnja za osnovno oskrbo občanov, pri uvozu opreme pa predvsem tiste organizacije združenega dela, ki se bodo usposobile za izvozno proizvodnjo.

Pospeševali bomo sodelovanje z državami v razvoju z izvozom proizvodov višje stopnje predelave, prenosom tehnologije in opravljanjem investicijskih del v teh državah, z višjimi oblikami gospodarskega sodelovanja ter s postopnim povečevanjem uvoza izdelkov, reprodukcijskega materiala, polizdelkov in surovin iz teh držav. Z zahodnimi razvitimi državami bomo pospeševali razvoj višjih oblik gospodarskega sodelovanja ob zmanjševanju naše tehnološke odvisnosti. S socialističnimi državami bomo dosegali usklajeno menjavo in v tem okviru povečali delež uvoza visoko kakovostne opreme;

— stabilna rast kmetijske proizvodnje, ki jo bomo zagotovili z družbenoekonomsko racionalnim vlaganjem v urejanje zemljišč v SR Sloveniji in Jugoslaviji, z nadaljnjim prestrukturiranjem kmetijstva in spremembo setvene strukture v skladu z naravnimi danostmi in povečanjem deleža živinoreje na doma pridelani krmi, z večjim vključevanjem v mednarodno menjavo, z zdravstvenim varstvom živali in uvajanjem sodobnih tehnologij v proizvodnjo, z nadaljnjim razvojem proizvodnih odnosov v organizacijah združenih kmetov in povečanjem deleža družbeno organizirane kmetijske proizvodnje ter s samoupravnim sporazumevanjem med organizacijami v reprodukcijski verigi o skupno opredeljenih programih proizvodnje osnovnih kmetijsko živilskih proizvodov, z odpravljanjem razdrobljenosti kmečke posesti in spodbudno davčno politiko ter pospeševanjem razvoja kooperacijskih del ter domače in umetne obrti kot dopolnilne dejavnosti, nadaljnji razvoj ribištva in spodbujanje uvajanja sodobnih tehnologij v to dejavnost;

— kakovostna preskrba, ki jo bomo zagotovili z večjo proizvodnjo pomembnih izdelkov vsakdanje rabe, predvideno z materialnimi bilancami osnovnih živil in drugih izdelkov. Stabilnost v preskrbi z živi bomo bolj kot doslej zagotavljali tudi s pomočjo vseh vrst rezerv, predvsem pa tržnih rezerv osnovnih živil na vseh ravneh, in sicer tako, da bo z njimi mogoče vplivati tudi na oblikovanje cen živil;

— razvoj sodobne trgovine, ki bo skladen z razvojem in potrebami proizvodnje in preskrbe. Razvoj trgovine bo v večji meri kot doslej temeljil na samoupravnem in poslovnem povezovanju s proizvodnimi organizacijami, krepitvi specializacije in sodobni organiziranosti, materialni in kadrovske opremljenosti in usposobljenosti, pa tudi večji odgovornosti za preskrbo prebivalstva;

— hitrejša rast turizma predvsem z

boljšim izkoriščanjem obstoječih zmogljivosti in ustreznim povezovanjem turističnega gospodarstva na posameznih področjih. Spremenjenemu turističnemu povpraševanju bomo prilagodili turistične zmogljivosti, tako da bo povečana raznovrstnost ponudbe turističnih krajev in zavarovana prednost, ki izhaja iz naravnih in kulturnih vrednot. Nadaljevali bomo z izgradnjo turistične infrastrukture ter jo skupaj s preostalo spremljajočo dejavnostjo vključevali v turistično ponudbo. Bistveno se bo povečala vloga samostojnega osebnega dela, predvsem gostinske dejavnosti;

— odločilen premik pri uresničevanju politike hitrejšega razvoja drobnega gospodarstva, tako zasebnega kot družbenega sektorja, ki bo vse pomembnejši del prestrukturiranja in racionalizacije gospodarstva, produktivnega zaposlovanja, izboljšanja izvozne ponudbe in izbire dobrin in storitev na domačem trgu. Z ukrepi ekonomske politike, poenostavitvijo administrativnih postopkov in drugimi ukrepi bomo povečali zanimanje delavcev v TOZD, delovnih ljudi in občanov za ustanavljanje novih in širitev obstoječih enot drobnega gospodarstva;

— v prihodnjem obdobju bomo ohranili doseženo raven sredstev za stanovanjsko in komunalno izgradnjo ob znižanju neposrednih izločanj iz čistega dohodka ter večji udeležbi sredstev prebivalstva. Ob tem pa bomo izboljšali razmerje med družbeno in individualno gradnjo v korist prve.

V naslednjem srednjeročnem obdobju bomo poleg bolj racionalne gradnje novih stanovanj pospešeno prenavljali dotrajani družbeni stanovanjski sklad in pridobili nove stanovanjske enote na neizkoriščenih površinah obstoječih stanovanjskih objektov. Visok delež individualne gradnje bo zahteval vključevanje samograditeljev v družbeno usmerjeno gradnjo. Za racionalnejšo graditev bomo zagotovili dolgoročneje zasnovane občinske plane, doslednejše uveljavljanje tržnih načel pri oddaji gradbenih del in stabilnejšo dinamiko stanovanjske gradnje.

Postopno bomo uvedli stanarino, ki bo zagotavljala enostavno reprodukcijo stanovanjskega sklada, ob tem pa uveljavljali sistem delnega nadomeščanja stanarin iz sredstev solidarnosti za družine z nizkimi dohodki.

Uveljavili bomo takšne družbenoekonomske odnose, ki bodo omogočali bolj učinkovito zadovoljevanje stanovanjskih potreb delovnih ljudi in občanov in boljše gospodarjenje s stanovanjskim skladom.

Racionalizirali bomo samoupravno, poslovno in tehnično tehnološko organiziranost v stanovanjsko-komunalnem gospodarstvu in s tem dosegli večjo medsebojno povezanost in učinkovitost pri uresničevanju zastavljenih ciljev.

Komunalno gospodarstvo bo svoje delo koordiniralo z ostalimi udeleženci graditve in načrtovalci prostorskega razvoja ter nadaljevalo z obnavljanjem dotrajanih komunalnih naprav. Osnova za zaščito ob-

stoječih komunalnih naprav in ohranitev doseženega komunalnega standarda bo postopno usklajevanje cen komunalnih storitev vsaj do ravni enostavne reprodukcije. V okviru medobčinskega sodelovanja bo komunalno gospodarstvo saniralo in dogradilo komunalne sisteme predvsem v tistih okoljih, kjer je onesnaževanje prešlo kritično mejo;

— razvoj in vlaganja v gospodarsko infrastrukturo, ki bodo podrejena strogim merilom družbene racionalnosti.

Rast porabe energije bo nižja od rasti družbenega proizvoda, na kar bo vplivalo tudi nadaljnje hitrejše povečevanje cen energije. Še nadalje bomo zmanjševali porabo energije na enoto proizvoda. Povečali bomo porabo električne energije, kar bomo zagotovili z izgradnjo novih elektrarn. Nadaljevali bomo z raziskavami ležišč premoga, nafte, plina in urana ter odpirali tiste rudnike premoga, ki bodo omogočali družbeno racionalno proizvodnjo. Ob manjšem povečanju porabe naftnih derivatov, bomo povečali porabo zemeljskega plina. Poudarek bomo dali pridobivanju energije iz nekonvencionalnih virov.

Gradili bomo tiste najnujnejše objekte prometne infrastrukture, ki bodo predvsem omogočili bolj kakovostno vključevanje v mednarodni promet in zagotovili večjo varnost prometa. Zmanjševali bomo prevozne stroške na enoto proizvoda in razvijali integralni transport, hkrati pa se s cenami približali stroškom enostavne reprodukcije. Z uvajanjem sodobne tehnologije in povečanjem zmogljivosti telekomunikacijskega sistema bomo omogočali večji in bolj kakovosten pretok informacij.

Pri izgradnji novih objektov bomo uvajali le tehnologije, ki ne bodo onesnaževale okolja. Hkrati pa bomo pripravili sanacijske programe in nadaljevali s sanacijami žarišč onesnaževanja;

— uveljavljanje politike produktivnega zaposlovanja, predvsem v obstoječih, ekonomsko racionalnih zmogljivostih z večanjem števila izmen in v novih zmogljivostih, zlasti na sodobnih industrijskih programih, drobnem gospodarstvu, turizmu in deficitarnih storitvenih dejavnostih, kar bo omogočilo zaposlitev novih delavcev, postopno zmanjševanje neproduktivne zaposlenosti in omejevanje naraščanja stopnje nezaposlenosti ter bolj organizirano zaposlovanje delavcev iz manj razvitih republik in pokrajin. Posebno pozornost bomo namenili prekvalifikaciji in dokvalifikaciji tehnoloških in ekonomskih viškov, ki bosta v večji meri kot doslej postali sestavini planiranja razvoja v organizacijah združenega dela in njihovih interesnih skupnosti še posebej za zaposlovanje;

— v vzgoji in izobraževanju bomo z nadaljnjim racionalnim izvajanjem dejavnosti, boljše organiziranostjo, večjo medsebojno povezanostjo in večjim vplivom uporabnikov storitev uskladjali programe z razpoložljivimi materialnimi možnostmi. Tako bosta vzgoja in izobraževanje skupaj z znanostjo, tehnologijo, organizacijo in informatiko vključena kot pomembna dejav-

nika za nadaljnjo gospodarsko rast in razvoj ter večanje družbene integracije.

Poleg skrbi za osnovnošolsko in usmerjeno izobraževanje, še zlasti za posodabljanje učne tehnologije, ter modernizacijo vzgojnoizobraževalnega dela, bo posebna skrb posvečena drugim oblikam izobraževanja, dopolnjevanju znanja, izobraževanju že zaposlenih delavcev ter organiziranemu podiplomskemu izobraževanju. Poleg skrbi za splošen dvig izobrazbene ravni in ustvarjanje enotnejših socialnoekonomskih pogojev za izobraževanje bo posebna skrb posvečena nadpovprečno nadarjeni mladini, od osnovne šole naprej, v visokem šolstvu pa vzgoji raziskovalnega naraščaja. Povečali bomo delež sredstev za vzgojnoizobraževalne programe v razpoložljivem dohodku, posebno skrb bomo namenili zagotavljanju nujnih materialnih in kadrovskih pogojev za celotno vzgojnoizobraževalno področje, posebno pa za preobrazbo visokega šolstva;

— v znanstveno-raziskovalni dejavnosti bomo vzgajali raziskovalce za potrebe ključnih razvojnih projektov in za povečanje družbene inovacijske sposobnosti. Aplikativne raziskovalne projekte bomo usmerjali predvsem na področja, kot so samoupravni družbenoekonomski odnosi, informacijski sistemi za samoupravno odločanje in vodenje poslovanja ter tehnologije, pridelovanje hrane, varčevanje z energijo in njeno racionalnejšo preoblikovanje, avtomatizacije, in robotizacija, računalništvo, integrirane digitalne komunikacije, biotehnologija, mikroelektronika, optoelektronika, malolitražna kemija, ekološko ravnanje ter še na druga področja, kadar bo to zahteval neposredno izražen interes, podprt z materialnimi možnostmi in razpoložljivimi kadri;

— zaradi pomena kulture za slovensko narodno identiteto in za družbeno zavest bomo najmanj ohranili doseženo raven kulturnega življenja in umetniškega ustvarjanja, omogočili dostopnost kulturnih vrednot, vztrajali pri policentričnem razvoju kulture, ohranjali v stik, z umetniškimi tokovi v svetu, enotnost slovenskega kulturnega prostora in vezi s kulturami narodov in narodnosti Jugoslavije ter utrjevali zavest o naravni in kulturni dediščini in njenem varovanju. Iz tistih razlogov in na enak način bomo zagotavljali pogoje za polno kulturno življenje italijanske in madžarske narodnosti pri nas ter podpirali razvoj stikov s kulturama matičnih narodov. Vse to bo zahtevalo bistveno večje sodelovanje, povezovanje, in usklajevanje dela vseh izvajalcev, skrbno izrabljanje obstoječih zmogljivosti, še selektivnejše investiranje, zlasti v nujne obnove in opremo, in poudarjena prizadevanja za kulturno vzgojo;

— zagotovili bomo učinkovitejše in smotnejše uresničevanje zdravstvenega varstva tako, da bomo hitreje kot doslej razvijali preventivne aktivnosti. Okrepili bomo zdravstveno vzgojno dejavnost, da bodo občani s samozaščitnim ravnanjem bolj skrbeli za ohranitev in krepitev svojega zdravja. Takšnim usmeritvam bo prilago-

jen tudi razvoj zdravstvenih zmogljivosti in dejavnosti, med katerimi bo tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju potrebno doseči predvsem nadaljnji kvalitativni razvoj osnovne zdravstvene dejavnosti. Obseg bolnišničnega zdravljenja in zmogljivosti bo potrebno uskladiti s strokovno in ekonomsko utemeljenimi okviri. Povečali bomo tudi obseg neposredne svobodne menjave dela ter obseg storitev, ki jih zdravstvene organizacije iz naše republike skladno z delitvijo dela v Jugoslaviji namenajo uporabnikom iz drugih republik ozioroma držav;

— v telesni kulturi bomo razvijali zavest o pomenu telesne kulture in rekreacije ter pospešeno vključevali ljudi v organizirano telesnokulturno dejavnost. Organiziranje telesnokulturne dejavnosti in rekreacije bomo bolj povezali z drugimi dejavnostmi (turizem, zdravstvo, socialno skrbstvo); v skladu z materialnimi možnostmi bomo razvijali tiste tekmovalne športe, kjer imamo tradicijo in naravne danosti ter skrbeli za nadpovprečno nadarjene športnike;

— na vseh področjih socialnega varstva bomo sledili osnovni usmeritvi, da si vsak predvsem z lastnim delom zagotavlja socialno varnost. Socialno varstvene pravice in ukrepe bomo oblikovali tako, da bomo spodbujali k večji produktivnosti in boljšemu delu. Solidarnostna pomoč družinam in posameznikom pa bo temeljila na ugotavljanju stvarnih socialnih razmer. Pri tem bomo posebno pozornost namenili socialni varnosti mladih družin, družin z večjim številom otrok in ostarelim osebam. Na področju socialne varnosti invalidov bomo izvajali programe izobraževanja, usposabljanja, rehabilitacije in zaposlovanja invalidov s ciljem njihovega produktivnega vključevanja v življenje in delo. Z družbenimi ukrepi in sodelovanjem združenega dela si bomo prizadevali za preprečevanje invalidizacije;

— na področju socialnega skrbstva bo poudarjeno preventivno delo. Spremenjene gospodarske in družbene razmere bodo narekovale nove oblike in metode socialnega dela ter ukrepe in materialne pomoči socialnega skrbstva posameznikom in družinam, kamor sodijo predvsem starostniki, občani brez sredstev za preživljanje, duševno in telesno prizadeti občani, otroci z motnjami vedenja in osebnosti in otroci, prikrajšani za normalno družinsko življenje. Dosegli bomo boljše povezovanje in sodelovanje izvajalskih služb socialnega skrbstva s socialnimi službami v TOZD in krajevnih skupnostih ter izvajali socialno delo v društvih in družbenih organizacijah, pri čemer bomo dali večjo družbeno veljavo prostovoljnemu delu tudi kot obliki humanizacije odnosov med ljudmi;

— v okviru otroškega varstva bomo s celovito družbeno skrbjo za ustvarjali predvsem osnovne pogoje, da se bodo mladi odgovorno odločali za nastanek družine. Mladim družinam in družinam z večjim številom otrok bomo z družbeno pomočjo za zdrav in vsestranski razvoj in vzgojo otrok zagotavljali večjo socialno varnost in s tem uresničevali širši družbeni

interes za otroka, to je enakopravnejši razvoj vseh otrok za vključitev v delovno in družbeno življenje;

— v naslednjem srednjeročnem obdobju se bomo zavzemali za ohranitev vsaj dosežene ravni družbenega standarda prebivalstva. Temu bodo prilagojeni tudi sistem financiranja, organizacija dela, racionalizacija izvajanja dejavnosti, investicijska politika, pri čemer bomo iskali načine zadovoljevanja potreb tudi s prostovoljnim delom, delom mladine in delom družbenih organizacij, zlasti v krajevnih skupnostih in občinah;

— s hitrejšim in širšim uvajanjem sodobne, zlasti računalniške tehnologije in povečevanjem zmogljivosti telekomunikacijskega sistema, razvojem javnega omrežja za prenos podatkov in uveljavljanjem drugih skupnih osnov bomo zagotovili hitrejši razvoj učinkovitega, enovitega in racionalno organiziranega ter z družbenimi potrebami usklajenega družbenega sistema informiranja, ki je eden temeljnih pogojev hitrejšega razvoja proizvodnih sil, sprejemanja ustreznih družbenih odločitev, širšega enakopravnega vključevanja v mednarodne gospodarske in druge tokove ter utrjevanja in nadaljnjega razvoja socialističnih samoupravnih ekonomskih odnosov;

— skladnejši racionalni razvoj ki bo temeljil na večjem izkoriščanju obstoječih zmogljivosti, zaposlitvenih, naravnih prostorskih, geografskih in drugih možnosti. Na manj razvitih območjih bomo posebno skrb namenili posodabljanju obstoječih in izgradnji novih industrijskih objektov ter posodabljanju kmetijske proizvodnje, š poleg tega pa racionalnemu razvoju infrastrukturnega omrežja in objektov družbenega standarda. Premagovali bomo razvojna protislovja na nekaterih območjih, ki izhajajo iz dosedanjega enostranskega razvoja in iz njihove premalo prilagojene gospodarske strukture dolgoročnim potrebam. Z doslednim spoštovanjem polcentričnega razvoja bomo odpravili razlike med manj razvitimi in razvitimi območji;

— stalno povečevanje skupne obrambne in samozaščitne sposobnosti kot sestavnega dela družbenega razvoja ob zagotavljanju povezanosti vseh sestavin splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite glede na prostorske, kadrovske, materialne in druge možnosti, potrebe in razmere;

— racionalna organizacija in učinkovito delovanje državnih organov skladno z njihovimi nalogami, postopna posodobitev in dvig kakovosti njihovega dela in postopna izenačitev ekonomskega položaja delavcev teh organov z delavci v združenem delu.

VI.

Elementi dogovora o temeljih družbenega plana

Da bo priprava temeljev družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986 do

1990 v skladu s cilji in usmeritvami, je potrebno takoj začeti oblikovati elemente dogovora o temeljih družbenega plana na naslednjih področjih:

— ob upoštevanju dogovorjenega v SFR Jugoslaviji o načinu in skupnih merilih presoje družbene in ekonomske upravičenosti nameranih investicij bomo dopolnili merila za prestrukturiranje slovenskega gospodarstva. Vpeljali bomo nov kazalnik dinamične reprodukcijske sposobnosti, s katerim bomo presojali vlaganja glede na to, koliko časa je mogoče naložbo tehnološko in ekonomsko varno in učinkovito izkoriščati. Kvantificirali bomo minimalne zahteve za ta kazalnik, kar naj presojo investicij približa mednarodnim vidikom. Oblikovali bomo usmeritve za prestrukturiranje gospodarstva, ki izhajajo iz smernic za dolgoročni plan SR Slovenije ob upoštevanju kontinuitete iz družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981 do 1985 in dogovora o njegovih temeljih. Preverili bomo ključne programske usmeritve v razvojno-tehnološki intenzivni proizvodnji in se opredelili do konkretnih proizvodnih programov in projektov širšega pomena za prestrukturiranje slovenskega gospodarstva. Z dogovorom bomo opredelili programe skupnega pomena. Posebno pozornost bomo namenili kadrovskim potrebam pri prestrukturiranju gospodarstva s posebnim poudarkom na vlogi mladih strokovnih kadrov, prekvalifikaciji ekonomskih in tehnoloških presežkov ter stalnemu usposabljanju in izobraževanju zaposlenih;

— pri ekonomskih odnosih s tujino bomo dogradili organiziranost izvoznega gospodarstva v reprodukcijskih povezavah, program izvoza in uvoza ter njegovo racionalno strukturo. Opredelili bomo programe sodelovanja s sosednjimi državami, naloge in obveznosti do zadolževanja v tujini in kreditiranja tujine. Dogovorili se bomo o združevanju deviznih sredstev za skupne gospodarske in družbene potrebe ter o oblikah spodbujanja izvoza, od politike realnega tečaja dinarja do davčnih in drugih olajšav, izvoznikom ter spodbudne kreditne politike. Dogovorili se bomo o nalogah, ki izhajajo iz meddržavnih sporazumov;

— v kmetijstvu, živilski industriji in gospodarstvu bomo sprejeli program tržne proizvodnje pomembnejših kmetijsko-živilskih proizvodov v skladu s potrebami oskrbe prebivalstva, živilske industrije in izvoza ter program ureditvenih posegov, na kmetijskih zemljiščih. Tudi v tem obdobju bomo združevali sredstva za usposabljanje kmetijskih zemljišč in za pospeševanje pridelave hrane. Za hitrejšo intenziviranje kmetijske proizvodnje bomo v te programe vključili tudi aktivnosti in ukrepe za zdravstveno varstvo in preventivo pri živalih ter za uvajanje sodobnih selekcijskih metod in agrotehničnih ukrepov v obliki posebnih programov. V živilsko predelovalni industriji bomo uskladjali posodobitev in razvoj predelovalnih zmogljivosti z rastjo kmetijske proizvodnje in možnostmi izvoza na podlagi prehranske bilance SR

Slovenije. Dogovorili se bomo o načinih za smotrnejše gospodarjenje z gozdovi, ob hkratni krepitvi varovalnih, socialnih in drugih funkcij, gozdov, ter o zagotavljanju sredstev za vlaganje na ta področja;

— v energetiki se bomo dogovorili o obsegu in vrstah raziskav za krepitev domače energetske osnove, obveznostih pri izgradnji proizvodnih, prenosnih, distribucijskih in drugih energetskih objektov v SR Sloveniji, drugih republikah in avtonomnih pokrajinah in zagotovili ustrezne vire sredstev za vlaganje v energetiko;

— pri prometu in zvezah bomo konkretizirali programe skupnega pomena za železniško, cestno, luško, PTT in letalsko infrastrukturo. Dogovorili se bomo o združevanju sredstev in o drugih virih financiranja, tako za objekte kontinuitete kot za nove objekte ter sprejeli obveznosti za ustrežnejšo povezanost na področju integralnega transporta;

— v turističnem gospodarstvu se bomo dogovorili o nadaljnjih vlaganjih ter o obveznostih, ki jih imajo organizacije združenega dela turističnega gospodarstva in preostale reprodukcijsko povezane organizacije združenega dela za povečanje deviznega priliva. Hkrati bomo sprejeli organizacijske in druge obveznosti, ki bodo omogočile izpolnitev zastavljenih ciljev;

— v drobnem gospodarstvu bomo dosegli, da bodo podpisniki dogovora prevzeli konkretne obveznosti za spodbujanje vlaganj sredstev, dela in znanja v proizvodno oziroma storitveno dejavnost in odpravili administrativne in druge ovire, ki preprečujejo hitrejši razvoj drobnega gospodarstva. Organizacije združenega dela in občine bodo morale posvetiti posebno skrb ustanavljanju novih proizvodnih in storitvenih enot drobnega gospodarstva, predvsem kot enovitih delovnih organizacij in pogodbenih organizacij združenega dela, ki naj se programsko povežejo z večjimi ozd in tako aktivno sodelujejo v programu prestrukturiranja celotnega gospodarstva;

— v stanovanjsko-komunalnem gospodarstvu se bomo dogovorili o izgradnji novih stanovanj ter o obnovi obstoječega stanovanjskega sklada. Oblikovali bomo ustrezno dinamiko uvajanja ekonomskih stanarin, ter ekonomskih cen komunalnih storitev in se dogovorili o doslednejšem uresničevanju sistema družbene pomoči vsem tistim, ki sami ne bodo mogli poravnati ekonomskih stanarin;

— v družbenih dejavnostih se bomo v skladu z možnostmi za razvoj posameznih dejavnosti dogovorili o programih, ki kar najbolj povečujejo ustvarjalno sposobnost in materialno moč posameznika in družbe. Ob nadaljnjem uresničevanju stabilizacijskih programov bomo proučili možnost za povečanje prispevkov občanov k ceni storitev. Povečali bomo obseg neposredne menjave dela. Zagotovili bomo večjo racionalnost pri organiziranju in delovanju samoupravnih interesnih skupnosti. Na teh podlagah si bomo prizadevali za izenačevanje družbeno ekonomskega polo-

žaja teh delavcev z delavci v drugih delih združenega dela;

— v javnem obveščanju se bomo dogovorili za programe, ki bodo spodbujali in utrjevali aktivnejšo vlogo delovnih ljudi in občanov kot subjektov javnega obveščanja. Za njihovo uresničevanje bomo zagotovili potrebne materialne, tehnične in kadrovske pogoje;

— za skladnejši regionalni razvoj v SR Sloveniji bomo izpopolnili sistem pospeševanja samoupravnega združenega dela in sredstev za skupna vlaganja na manj razvitih in manj razvitih obmejnih območjih, ki naj bi ekonomsko motivirali organizacije združenega dela. Samoupravne interesne skupnosti v proizvodnji in družbenih dejavnostih se bodo morale bolj vključevati v aktivnosti za skladnejši regionalni razvoj in še posebej za ustvarjanje boljših razvojnih možnosti. Zaradi specifičnih razvojnih vprašanj bomo opredelili naloge za bolj kakovosten razvoj hribovitih območij. Opredelili bomo naloge, povezane z uresničevanjem policentričnega razvoja, in temu podredili lokacijsko politiko področnih oskrbnih zmogljivosti, pa tudi proizvodnih objektov;

— sprejeli bomo ukrep za poglobljanje vseh oblik sodelovanja z obmejnimi območji sosednjih držav, in s tem prispevali h krepitvi dobrososedskega sodelovanja in sožitja ob odprti meji;

— za pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo se bomo dogovorili o načinih in oblikah povečanja ekonomske motivacije za skupna vlaganja na teh območjih. Ob združevanju dela in sredstev bomo dajali prednost naložbam, ki bodo prispevale k hitrejšemu premagovanju brezposelnosti v manj razvitih republikah in SAP Kosovo. Gospodarske zbornice in splošna združenja bodo že med pripravo srednjeročnih planov dala pobude za programe, ki bodo osnova za skupna vlaganja. Preverili bomo obveznosti organizacij združenega dela iz SR Slovenije do pospeševanja gospodarskega razvoja manj razvitih območij v Jugoslaviji in ustrezno dopolnili republiško zakonodajo;

— pri ljudski obrambi in družbeni samozaščiti se bomo dogovorili o materialnih, kadrovskih in drugih pogojih za nadaljnji razvoj vseh oblik obrambnega in samozaščitnega delovanja.

Dogovor o temeljih družbenega plana SR Slovenije bo tudi ena osnov za dogovarjanje o temeljih družbenega plana SFR Jugoslavije za obdobje od 1986. do 1990. leta.

VII.

Politika prostorskega razvoja in varstvo okolja

V skladu s sprejeto politiko policentričnega razvoja SR Slovenije, uresničevanjem načel smotrnega urejanja in gospodarjenja s prostorom in tudi zaradi obvladovanja protislovij med mestom in pode-

željem bodo občine v srednjeročnem obdobju pospešile prizadevanja za ustrezno prestrukturiranje naselbinskega omrežja, usklajevale bodo pobude nosilcev razvoja ter usmerjale organizacijo posameznih dejavnosti v prostoru in tako ustvarile pogoje za racionalizacijo omrežja oskrbnih funkcij prebivalstva. V urbanih območjih bomo dosegali bistveni premik v racionalnejši rabi mestnih zemljišč, ki zagotavljajo tudi zmanjšanje družbenih stroškov za obstoj in razvoj naselij, vendar ob upoštevanju ustreznih urbanističnih standardov glede kvalitete življenja.

V skladu z obveznimi izhodišči iz dolgoročnega plana SR Slovenije, ki opredeljujejo zasnovo prometnih, energetskih ter oskrbnih omrežij z vodo, bomo poiskali rezerve, v obstoječih omrežjih glede zmogljivosti, izkoriščenosti, stroškov in porabe zemljišč.

Za izgradnjo infrastrukturnih objektov, pomembnih za SR Slovenijo, bomo izdelali strokovne podlage, ki bodo omogočile konkretno prostorsko usklajevanje in pripravo prostorskih izvedbenih načrtov, s katerimi se bo dokončno uskladila mikrolokacija objektov in omogočila pridobitev ustreznih zemljišč za izgradnjo. Nosilci planiranja v republiki bodo predložili te podlage občinam, da bi se lahko opravilo prostorsko usklajevanje ter sprejele obveznosti v dogovorih o temeljih planov.

Ob upoštevanju obveznih izhodišč iz dolgoročnega plana SR Slovenije in na osnovi izdelanih strokovnih podlag bomo zavarovali najpomembnejša območja dobrin splošnega pomena. Za varstvo naravne in kulturne dediščine bomo pripravili akte o razglasitvi ter družbene dogovore o smotrnem aktivnem zavarovanju območij in objektov, ki imajo poseben kulturni, znanstveni, ekološki, rekreacijski ali krajinsko-estetski pomen.

Za izboljšanje kakovosti človekovega okolja bomo zagotovili informacijske osnove, bistveno učinkovitejšo organiziranost in ukrepanje za postopno odpravljanje največjih žarišč onesnaževanja. Zaostri bomo ekološko presojo investicij. Zaradi pereče problematike pri ravnanju s posebnimi odpadki bomo pripravili zasnove obvladovanja te problematike in pričeli z njenim uresničevanjem.

Osnovna naloga komunalnega in vodnega gospodarstva bo zagotovitev potrebnih količin kakovostne pitne vode, še posebej na vododeficitarnih območjih.

V vodnem gospodarstvu bomo nadaljevali s preverjanjem in opredeljevanjem kakovosti vodotokov oziroma odsekov vodotokov, da bomo tako na širšem območju zavarovali vodo v vodotokih in v podtalnici.

Ob upoštevanju obveznih izhodišč iz dolgoročnega plana SR Slovenije in na osnovi izdelanih strokovnih osnov za dobrine splošnega pomena bomo sprejeli za najpomembnejša območja teh dobrin akte o zavarovanju na ravni republike in občin.

Občine bodo pripravile oziroma dopolnile dokumente o urejanju prostora skladno s sprejetimi zakoni, obenem pa pri

izgradnji naselij kar najbolj izkoristile še obstoječe rezerve stavbnih zemljišč.

V dogovoru o temeljih družbenega plana SR Slovenije in v dogovorih o temeljih družbenih planov občin bomo opredelili aktivnosti, nosilce in potrebna sredstva za pripravo strokovnih osnov za zavarovanje najpomembnejših dobrin splošnega pomena in na tej osnovi določili tudi območja, ki jih bomo zavarovali. Poleg tega bomo opredelili prostorsko-ekološka merila, ki jih bodo nosilci investicij obvezno upoštevali pri sprejemanju investicijskih odločitev. Določili bomo merila za sanacijo ključnih žarišč onesnaženosti okolja. Z obveznostmi, sprejetimi v dogovorih, bomo zagotovili pravočasno pridobivanje in urejanje zemljišč, ki so potrebna za izgradnjo objektov, pomembnih za urejanje prostora v SR Sloveniji, in pri tem upoštevali nujnost varovanja kmetijskih zemljišč.

VIII.

Smeri delovanja ekonomske politike

Tudi z ukrepi ekonomske politike bomo spodbujali motiviranost delovnih ljudi in občanov ter organizacij združenega dela, da bodo na podlagi samoupravnih odločitev in upoštevač ekonomsko zakonitosti zagotavljali izpolnjevanje načrtovanih ciljev in nalog. Samoupravni in družbeni plani ter sporazumi in dogovori o njihovih temeljih bodo postali trdnješa osnova za skladen in stabilnejši družbeni razvoj. Širše skupne probleme razvojne politike bodo delavci v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela in skupnostih obvladovali predvsem z medsebojnim sodelovanjem in uveljavljanjem skupnih interesov in ciljev na enotnem jugoslovanskem trgu. Tako bodo ustvarjeni pogoji, da bodo družbenopolitične skupnosti ukrepale le tedaj, kadar s samoupravnim sporazumevanjem in dogovarjanjem ne bo dosežena uskladitev ključnih področij za razvoj celotne družbenopolitične skupnosti.

V skladu s svojimi pristojnostmi in odgovornostjo bodo organi in organizacije v republiki oblikovali predloge za razvoj na vseh področjih družbene reprodukcije v dogovoru z organizacijami združenega dela, njihovimi združenji in občinami in sodelovali pri oblikovanju in izvajanju ukrepov skupne ekonomske in razvojne politike v federaciji.

Za oblikovanje ustreznih materialnih odnosov za izpolnjevanje ciljev razvojne in ekonomske politike bomo v družbenih planih in v dogovorih o njihovih temeljih opredelili konkretne cilje in aktivnosti za krepitve reprodukcijske sposobnosti organizacij združenega dela in zagotovili, da bo ustvarjeni dohodek kot materialna osnova odločanja o pogojih in rezultatih dela dejansko pod nadzorom delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in osnova za njihovo ekonomsko racionalno odločanje. To bo tudi temeljni pogoj, da bodo samoupravni in družbeni plani realni in da

bodo pri njihovem uresničevanju dosledneje uveljavljene ekonomske in tržne zakonitosti. Takšnim odnosom bomo prilagodili tudi gospodarski in pravni sistem. Razvijali bomo samoupravno urejanje družbenoekonomskih in drugih samoupravnih odnosov, povečali racionalnost pri normativnem urejanju teh vprašanj in poenostavili administrativne postopke in opravila.

1. Področje razširjene reprodukcije

Pri usmerjanju in uporabi sredstev za razširitev materialne osnove bodo organizacije združenega dela izhajale iz ekonomskih meril, zahteve po odpravi inflacijskega financiranja ter ekonomske nuje, da z lastnim dohodkom zagotovijo potrebna osnovna in obratna sredstva. Samoupravno združevanje dela in sredstev na enotnem jugoslovanskem trgu bo v praksi postalo temeljni način in oblika financiranja razširjene reprodukcije in koncentracije akumulacije. Združena sredstva reprodukcije ter z njimi tehnološka, organizacijska, upravljalna in druga znanja bodo s tem bolj usmerjena tja, kjer lahko dajejo večje družbene in ekonomske učinke ne glede na regijo, republiko ali pokrajino.

Poslovne banke bodo na podlagi samoupravnih sporazumov o temeljnih svojih planov prednostno namenjale posojila za tiste programe, ki bodo zagotavljali uresničevanje skupne razvojne politike. Pri tem bodo dajale prednost tistim naložbam, ki bodo temeljile predvsem na združevanju dela in sredstev za projekte, ki zagotavljajo izvoz na konvertibilno območje, razvojno in tehnološko intenzivne projekte, ki vključujejo več lastnega znanja ter vlaganja v pridobivanje energije in pridelavo hrane.

Na področju gospodarske infrastrukture bomo s politiko cen zagotavljali največji del sredstev za enostavno reprodukcijo, na nekaterih področjih pa tudi postopno del razširjene reprodukcije. Dograjevali bomo sistem družbenoekonomskih odnosov pri združevanju sredstev za razširjeno reprodukcijo v samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje posebnega družbenega pomena.

Z dograjevanjem sistema bomo spodbujali skupne naložbe tujih pravnih oseb v naše organizacije združenega dela, predvsem za hitrejši razvoj proizvodnje in napredek tehnologije na podlagi specializacije v proizvodnji, kar bo krepilo konkurenčno sposobnost naših proizvajalcev ter povečalo njihov izvoz na tuje trge.

Za posamezne programe in projekte, ki so pomembni za izvajanje skupnih razvojnih usmeritev, bomo zbirali prosta sredstva gospodarstva in prebivalstva.

2. Področje ekonomskih odnosov s tujino

Za učinkovitejše in širše vključevanje gospodarstva v mednarodno menjavo se bomo zavzemali za takšno politiko ekonomskih odnosov s tujino, ki bo zagotavljala izvoz izdelkov višje stopnje predelave, dohodkovno motiviranost in izboljšanje

konkurenčne sposobnosti izvoznikov. Tujna posojila bomo namenjali predvsem za zamenjavo izrabljene opreme izvoznikov na konvertibilne trge ter za posodobitev in razvoj izvoznih zmogljivosti. Poslovne banke bodo še naprej prednostno podpirale naložbene programe, ki so usmerjeni v izvoz na konvertibilno tržišče, nudile ugodnejše pogoje za naložbe, ki pospešujejo sodelovanje z deželami v razvoju in z obmejnimi območji ter prednostno kreditirale izvoz na konvertibilno tržišče.

Gospodarska zbornica Slovenije in Samoupravna interesna skupnost za ekonomske odnose s tujino bosta pospeševali povezovanje organizacij združenega dela v reprodukcijske celote iz vse Jugoslavije z namenom povečevanja izvoza izdelkov višje stopnje predelave na konvertibilno tržišče ter na osnovi programov OZD pripravili usklajene programe izvoza blaga in storitev in programe prestrukturiranja z opredelitvijo posameznih nosilcev aktivnosti po področjih.

S samoupravnimi sporazumi o skupno ustvarjenem deviznem prilivu, s skupnim rizikom in odgovornostjo bomo zagotovili bolj racionalno uporabo domačih surovin in reprodukcijskega materiala.

Obveznosti vračanja tujih posojil bodo organizacije združenega dela predvidele in uskladile v bankah, recelotah in SI-SEOT in pri tem opredelile tudi potrebno solidarnost in vzajemnost v republiki in Jugoslaviji. Poslovne banke bodo izdelale svoje plane deviznih prilivov in odlivov ter na njihovi podlagi zagotovile pravočasno izpolnitev obveznosti.

Ker gre pri obmejnem gospodarskem sodelovanju za dolgoročne meddržavne sporazume, ki jih je SFR Jugoslavija sklenila na podlagi opredeljene politike dobrososedskega sodelovanja, se bomo dogovorili za nadaljnji razvoj in krepitev tega sodelovanja, kjer bo imela prednost v menjavi proizvodnja iz obmejnih območij. Za uresničitev načrtovanega razvoja bomo zagotovili takšno organiziranost združenega dela, da bodo organizacije združenega dela, ki opravljajo posle obmejne blagovne menjave, in organizacije združenega dela, katerih blago se izvaža in uvaža v posamezno sosednjo državo, uskladile svoje plane izvoza in uvoza ter določile načine za njihovo uresničevanje.

Večjo usmerjenost organizacij združenega dela v izvoz bomo v okviru potreb in možnosti še naprej podpirali s samoupravnim združevanjem sredstev v Samoupravni interesni skupnosti za ekonomske odnose s tujino za spodbujanje konvertibilnega deviznega priliva in z olajšavami pri plačevanju davka iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela za ustvarjeni konvertibilni devizni priliv ter na druge načine.

Za pospeševanje izvoza blaga in storitev in deviznega priliva s konvertibilnega tržišča bodo temeljne banke dajale kratkoročna posojila za obratna sredstva predvsem organizacijam, ki bodo izvažale na konvertibilno tržišče.

3. Denarna in posojilna politika

Skupna denarna in posojilna politika bo usklajena z usmeritvami na drugih ekonomskih področjih, ki posredno in neposredno vplivajo na reprodukcijo in denarno-posojilne razmere na enotnem jugoslovanskem tržišču. Predvsem bo treba zagotoviti nemoteno reprodukcijo ter uresničevati dogovorjene naloge pri ekonomskih odnosih s tujino in pri investicijah. Pri tem se bomo zavzemali za skrajno disciplino in polno odgovornost poslovnih bank za izvajanje ukrepov narodnih bank in za izpolnjevanje obveznosti do njih, predvsem s krepitvijo samoupravnih vloge delavcev v organizacijah in skupnostih, ki so upravljalci v banki združenih sredstev.

Zavzemali se bomo, da bo vloga Narodne banke Jugoslavije in emisijske politike, ki jo izvaja, čimbolj usklajena z njeno ustavno vlogo zagotavljanja potrebnega obsega denarja v obtoku, likvidnosti bančnega sistema ter nemotene plačilnega prometa doma in s tujino. Ukrepi, ki jih bo Narodna banka Jugoslavije sprejemala pri izvajanju denarno-posojilne politike, bodo morali biti v tej osnovni funkciji in ne v vlogi korektorja učinkov primarne in sekundarne delitve družbenega proizvoda.

Zavzemali se bomo za tako denarno in posojilno politiko, ki bo omogočila zmanjšanje inflacijsko zasnovanih posojilno-depozitnih odnosov med poslovnimi bankami in narodno banko oziroma med organizacijami združenega dela in poslovnimi bankami. Pri tem se bomo zavzemali, da bodo naloge selektivnega kreditiranja prevzele poslovne banke. Zavzemali se bomo, da se bo primarna emisija uporabljala le za kratkoročna posojila in to v obsegu, odvisnem od količin potrebnega denarja v obtoku. Pri kreditni politiki bomo še naprej prednostno obravnavali izvoz na konvertibilno tržišče, energetiko, modernizacijo železnic, kmetijstvo in vlaganja v razvojne inovacije in njihov prenos v prakso.

Z uveljavljanjem realnih obrestnih mer bomo zagotovili ohranjanje realne vrednosti družbenih sredstev ter njihovo racionalno uporabo. Prav tako bomo sprejemali druge ukrepe za finančno učvrstitev gospodarstva.

4. Politika cen in oskrbe

Delavci v organizacijah združenega dela bodo ob upoštevanju ekonomskih oziroma tržnih zakonitosti v odnosih medsebojne povezanosti in odgovornosti z delavci v drugih organizacijah združenega dela samostojno odločali o cenah svojih proizvodov in storitev in pri tem upoštevali družbeno sprejete usmeritve ter tudi s tem prevzemali odgovornost za svoj ekonomski položaj.

Pri oblikovanju cen in izvajanju politike cen se bodo delavci v organizacijah združenega dela in drugi nosilci družbene kon-

trole cen zavzemali, da bo odločilno vlogo pri povečevanju dohodka imelo povečanje delovne storilnosti in ostalih kakovostnih dejavnikov gospodarjenja in na ta način zmanjševali pritiske na rast cen.

Organi družbenopolitičnih skupnosti bodo z ekonomskimi ukrepi preprečevali nastajanje motenj na trgu in tako ustvarjali pogoje, da bodo ukrepi neposredne kontrole cen samo izjemni.

V izjemnih primerih, ko zaradi politike zaščite življenjskega standarda delovnih ljudi in občanov ne bo mogoče oblikovati cene po pogojih tržišča, bo treba opredeliti možnosti za uvajanje kompenzacij.

Nadaljevali bomo z vlaganji v dolgoročno zagotavljanje proizvodnje za preiskrbo delovnih ljudi in občanov na temelju dohodkovne povezanosti in soodvisnosti med proizvodnjo, predelavo in trgovino na enotnem jugoslovanskem trgu.

Razvili bomo celovit sistem financiranja in vzdrževanja blagovnih rezerv.

5. Politika razporejanja in delitve dohodka

Opredelili bomo družbena merila na dohodek, ki ga bodo morali dosegati delavci, ko gospodarijo in upravljajo z družbenimi sredstvi, da bodo zadovoljevali potrebe po razširjanju materialne osnove združenega dela ter svoje osebne, skupne in splošne družbene potrebe. Ob upoštevanjih materialnih možnosti in usklajenih ciljev razvoja bomo v planih organizacij združenega dela in v družbenih planih določili ustrezna razmerja pri razporejanju dohodka in čistega dohodka na akumulacijo in sredstva za porabo in pri tem upoštevali samoupravno in družbeno dogovorjena merila, opredeljena na podlagi medsebojne odvisnosti kazalnikov bruto osebnih dohodkov na delavca in akumulacije na porabljena poslovna sredstva.

V skladu s temi razmerji bomo izpopolnili sistem enotnih kazalnikov: dohodek na delavca, dohodek na uporabljena sredstva, akumulacija na uporabljena sredstva in bruto osebni dohodek na delavca ter zagotovili njihovo medsebojno povezanost pri razporejanju dohodka in pri oblikovanju sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Soodvisnost in primerjavo kazalnikov bomo spremljali med enakimi in sorodnimi organizacijami združenega dela kakor tudi za posamezne dejavnosti in celotno gospodarstvo.

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo bodo rasla v skladu z rastjo razpoložljivega dohodka in drugimi skupno določenimi osnovami in merili v družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumih. Delavci v temeljnih organizacijah združenega dela bodo ob takem razporejanju dohodka s hitrejšo rastjo amortizacije zagotavljali hitrejšo rast sredstev za reprodukcijo. To bo omogočilo povečanje lastnih in združenih sredstev temeljnih nosilcev za razširjeno reprodukcijo.

Uveljavili bomo takšen sistem delitve sredstev za osebne dohodke, ki bo motiviral in spodbujal delavce k večji učinkovitosti individualnega in skupnega dela in k učinkovitejšemu upravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi v posamezni organizaciji združenega dela in celotni družbi.

Hitreje bomo uveljavljali osnove in merila, ki bodo omogočala rast sredstev za osebne dohodke in skupno porabo ne le na podlagi doseženih rezultatov živega dela, temveč vedno bolj tudi od rezultatov upravljanja in gospodarjenja z minulim delom ter ustvarjalnega dela.

Razvijali bomo odnose svobodne menjave dela, odpravljali parafiskalne oblike zagotavljanja sredstev tudi s prilagajanjem virov in načinov financiranja posameznih družbenih dejavnosti glede na njihovo vlogo v neposrednem povečevanju delovne storilnosti oz. življenjskega standarda in krepitvi socialne varnosti delovnih ljudi in občanov.

6. Davčna politika

Davčni sistem in davčna politika bosta zagotavljala uveljavitev ustavnega načela, naj za zadovoljevanje splošnih družbenih potreb sorazmerno več prispeva tisti, ki dosegajo večji dohodek. Z davčno politiko bomo uveljavljali ekonomsko funkcijo davkov s tem, da bomo v davčni sistem vgradili rešitve, ki bodo pospeševale razvoj posameznih dejavnosti, spodbujale k večji produktivnosti dela, prilagajale potrošnjo razpoložljivim blagovnim sredstvom in upoštevali socialno funkcijo obdavčevanja ter tako zmanjševali neupravičene socialne razlike.

Povečali bomo pomen neposrednih davkov, da bomo tako bolj zainteresirali družbenopolitične skupnosti za uspešnost gospodarjenja in omogočili večji vpliv delavcev in delovnih ljudi na davčno politiko. S prometnim davkom ne bomo obremenjevali sredstev za reprodukcijo (osnovna sredstva, reprodukcijski material), postopoma pa bomo zmanjševali oziroma odpravili stopnje posebnega republiškega davka za tiste proizvode, ki bistveno vplivajo na življenjski standard prebivalstva. Pri tem bomo zagotovili postopnost pri uvajanju sprememb ob upoštevanju skupno dogovorjenih temeljev davčnega sistema in organizirali sodobno in strokovno usposobljeno, zlasti pa bolj učinkovito službo družbenih prihodkov.

V kmetijstvu bomo v davčno politiko vključili elemente, ki bodo pospeševali razvoj kmetijske proizvodnje, še zlasti družbeno organizirane, ter delovno storilnost z združevanjem dela, sredstev in zemlje. S tem bomo zagotovili hitrejšo podružbljanje kmetijske proizvodnje in smotno obdelavo kmetijskih zemljišč.

Pri obdavčevanju gospodarskih dejavnosti (obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti) bomo predlagali ukrepe, ki bodo spodbujali trajno povečevanje dohodkov.

Posebej bomo z davčno politiko spodbujali vlaganje sredstev za izboljšanje in razširitev materialne osnove dela, razvoj storitvene dejavnosti, zaposlovanja in izvoz na konvertibilno tržišče.

Z ukrepi davčne politike bomo pospeševali vlaganja sredstev občanov za razreševanje njihovega stanovanjskega problema v skladu z družbeno dogovorjenimi merili.

IX.

Družbeni sistem informiranja

Zasnovali bomo celovit dolgoročni razvoj družbenega sistema informiranja kot pomembne osnove za pospešeno delo na posameznih, za družbeno reprodukcijo, razvoj političnega sistema in uresničevanja gospodarske stabilizacije ključnih področij. Planske in druge upravne in strokovne organizacije in službe bodo še posebej pozornost namenile posodabljanju metodologije planiranja, vsebinsko metodološkim opredelitvam minimalnih kazalnikov razvoja in njihovemu uveljavljanju in povezovanju v usklajen sistem informiranja, vzpostavljanju integriranega sistema družbenih računov, reviziji in dograjevanju statističnega sistema, uveljavljanju in razvoju skupnih registrov družbenega sistema informiranja in drugih med seboj povezanih večnamenskih baz podatkov.

Več in usklajeno bomo vlagali v krepitev in razširjanje računalniške osnove za vodenje proizvodnih procesov, poslovanje in družbeno upravljanje. Takšna vlaganja, še zlasti v uporabo računalniške opreme, bomo ustrezno spodbujali in pospeševali tudi z ukrepi posojilne, investicijske in tekoče ekonomske politike. V kadrovske politiki bomo uveljavili odgovornost in sposobnost za organizacijo in delovanje informacijskega sistema kot pogoj in merilo za opravljanje poslovnih funkcij, nekaterih del in nalog ter funkcij v upravi in tudi na drugih področjih.

X.

Priprava dokumentov in aktov

Skupščina SR Slovenije nalaga vsem nosilcem planiranja, da čimprej dokončajo analize o pogojih in možnostih svojega razvoja za obdobje 1986—1990. Na tej osnovi naj v občinah, v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih oblikujejo smernice za pripravo svojih planov ter elemente za samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje o temeljnih planov. Le tako bo možno zagotoviti uresničevanje načela sočasnosti planiranja.

Organizacije združenega dela, ki pripravljajo dolgoročne plane, naj istočasno pripravijo analize dolgoročnih in srednjeročnih razvojnih možnosti, pospešijo pripravo osnutkov dolgoročnih planov, da bodo srednjeročni planski akti usklajeni z dolgoročnimi usmeritvami.

Za pravočasnost in usklajenost pri planiranju je prav tako nujno, da nekateri nosilci ter udeleženci v družbenem planiranju, kot so Gospodarska zbornica, splošna združenja, Zveza sindikatov in samoupravne interesne skupnosti, poskrbijo za organizacijske priprave in tako vse nosilce planiranja pravočasno spodbudijo k pripravi srednjeročnih planskih dokumentov in aktov.

Po programu dela Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije bo osnutek dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije pripravljen do februarja, predlog pa do julija 1985. leta. Izvršni svet Skupščine SR Slovenije bo osnutek družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986—1990 pripravil do maja, predlog pa do oktobra 1985. leta. V samoupravnih organizacijah in skupnostih ter družbenopolitičnih skupnostih morajo potekati priprave planskih dokumentov in aktov za obdobje 1986—1990 tako, da bodo vsi planski dokumenti in akti pravočasno pripravljeni in sprejeti.

Številka: 30-34-84

Ljubljana, dne 10. oktobra 1984

SKUPŠČINA
SOCIALISTIČNE REPUBLIKE
SLOVENIJE
Predsednik
VINKO HAFNER

ROKI ZA PRIPRAVO PLANSKIH LISTIN ZA OBDOBJE OD LETA 1986 DO 1990

	Izvršni svet	Skupščina SRS	Občine	Skupščine SIS	OZD	SFRJ ZIS
Odloki družbenopolitičnih skupnosti		20. febr. 84	marec 1984			1983
Sklepi samouprav. org.				marec—maj 1984	marec—maj 1984	
Analiza razvojnih možnosti	maj 1984	1984	junij—julij 1984	julij—avgust 1984	julij—avgust 1984	15. julij 1984
Smernice družbenopolitičnih skupnosti	julij 84	september	julij—oktober 84			
Smernice in prvine samoupravnih org. in skupnosti				oktober 84	oktober 1984	
Osnutki samoupravnih sporazumov o temeljih načrtov				nov.—dec. 84 in jan. 85	nov.—dec. 84 in jan. 85	
Osnutki dogovorov o temeljih načrtov družbenopolitičnih skupnosti						
Temeljni načrtov TOZD	februar 85		marec 1985		marec—april 85	
Predlogi samoupravnih sporazumov o temeljih načrtov				sept.—okt. 85	sept.—okt. 85	
Predlogi dogovorov o temeljih načrtov DPS	sept.—okt. 85		sept.—okt. 85			
Osnutki načrtov	maj 1985	julij 1985	julij—sept. 85	julij—sept. 85	julij—sept. 85	31. maj 1985
Predlogi načrtov	okt. 1985	decemb. 85	okt.—nov. 85	okt.—nov. 85	okt.—nov. 85	31. okt. 1985

* Predloži Odbor podpisnikov na podlagi strokovnih osnov za osnutek Dogovora, ki jih do januarja 1985 pripravi Zavod SR Slovenije za družbeno planiranje.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je na 35. seji 19. septembra 1984 obravnavalo Predlog smernic za družbeni načrt SR Slovenije za obdobje 1986—1990. Ocenilo je, da sta tako razčlenitev razvojnih možnosti kot predlog smernic podlaga za razpravo o ciljih in nalogah družbenogospodarskega razvoja v prihodnjem obdobju. Izhajajoč iz dosedanjih razprav v organizacijah in organih zveze sindikatov in razprave na seji je predsedstvo sprejelo naslednje

PREDLOGE

I.

1. Predsedstvo ugotavlja, da so bile obravnave družbenogospodarskega razvoja pri pripravi predloga smernic celovitejše kot v preteklih obdobjih, vendar ponekod še niso odpravili sektorskih prijemov. Le-ti povzročajo premajhno povezanost in celo neusklajenost med globalnimi gmotnimi okviri in usmeritvami na posameznih področjih (npr. predvidena rast družbenega proizvoda in predvidena gibanja osebne in skupne porabe; potrebe po preusmeritvi gospodarstva in razpoložljiva akumulacija).

2. Krepitev vloge delavca pri obvladovanju in usmerjanju celotne družbene produkcije in s tem nadaljnje poglobljanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov je pravilno poudarjeno kot temeljno izhodišče našega družbenoekonomskega razvoja v prihodnjem srednjeročnem obdobju. Vendar predsedstvo ugotavlja, da to temeljno izhodišče ni ustrezno razdelano na vseh področjih, kot npr. uresničevanje svobodne menjave dela; uveljavljanje delegatskega sistema v bankah; odločanje o prednostnih razvojnih programih. Zato je treba to izhodišče dosledno upoštevati na vseh področjih razvoja družbe, predvsem pa pri oblikovanju stimulativnih ukrepov gospodarske politike, ki morajo biti naravnani tako, da se krepí samostojnost in odgovornost OZD pri odločanju o pogojih in rezultatih dela.

Do začetka prihodnjega srednjeročnega planskega obdobja moramo sprejeti vse tiste nujne sistemske spremembe, za katere smo se dogovorili z dolgoročnim programom gospodarske stabilizacije, zato da bodo ustvarjeni stabilni pogoji za gospodarjenje v vsem srednjeročnem obdobju.

3. Niso zadosti jasno opredeljene skupne naloge in cilji, ki se bodo uresničevali v enotnem jugoslovanskem gospodarskem prostoru. Za dograditev smernic in v nadaljnjem postopku usklajevanja planskih listin, ko bodo znane vse potrebne prvine načrtovanja, je treba jasno opredeliti skupne cilje in naloge, ki jih bomo izpolnjevali na enotnem jugoslovanskem trgu z dogovori o delitvi dela in samoupravnim združevanjem dela in sredstev. Zagotoviti moramo učinkovitejšo družbeno delitev dela, specializacijo na osnovi komparativnih prednosti posameznega območja v SFRJ, učinkovitejše izko-

riščanje naravnih bogastev SFRJ in hitrejši razvoj manj razvitih.

4. Ustrezno je postavljena ugotovitev, da bodo cilji in naloge v prihodnjem srednjeročnem obdobju zahtevali skrajno gospodarnost pri sprejemanju odločitev o vlaganjih v OZD in na vseh ravneh, saj bo zaradi finančne konsolidacije OZD in pokrivanja prirasta obratnih sredstev z dolgoročnimi viri ostalo za bruto investicije v osnovna sredstva 64 % bruto akumulacije. Od tega pa naj bi bilo le 30 % namenjenih za nove zmogljivosti, pri čemer večji delež za objekte infrastrukture in le manjši del za nove izvozne in razvojno-tehnološke zmogljivosti. Torej moramo vsako naložbo pretehtati s treh vidikov: koliko imamo sredstev, koliko prispeva k preusmeritvi gospodarstva, k povečanju izvoza in dohodka kot materialne podlage združenega dela.

To zahteva, da se še enkrat temeljito preučí in ponovno odloča o vseh začetih in predvidenih naložbah, pa tudi o sanacijskih programih, saj je od tega odvisno, kako bomo v tem srednjeročnem obdobju začeli uresničevati dolgoročne cilje razvoja. Pri tem je potrebno preučiti ali te investicijske odločitve temeljijo na družbeno opredeljenih merilih in ali so sprejete v skladu z zakonom o razširjeni reprodukciji in minulemu delu.

V smernicah za dolgoročni načrt SR Slovenije smo se opredelili, da bo naš razvoj temeljil na visoko kvalificiranem znanju, večji poslovnosti in manjši porabi energije in surovin. Te opredelitve je treba v smernicah za srednjeročni načrt konkretizirati tako, da bo sleherni gospodarski subjekt znal usmeriti akumulacijo v tiste programe, ki bodo dali največje in najhitrejšje učinke.

5. Motiv in posledica gospodarskega napredka v socialistični samoupravni družbi je izboljšanje kakovosti življenja vseh delavcev in občanov, ki se mora odraziti v višji stopnji kulture in humanosti v medsebojnih odnosih. Zato zgolj ohranitev dosežene ravni osebne in družbenega standarda prebivalstva niso zadostni motivacijski dejavniki razvoja, ne da bi poudarili stabilizacijo razmer, ki bodo omogočile boljše možnosti v kasnejših obdobjih. Že v naslednjem srednjeročnem obdobju pa moramo doseči ustrežnejše vrednotenje dela in njegovih rezultatov, saj je to najpomembnejši dejavnik za doseganje social-

nih ciljev razvoja. Zaradi tega je tudi neustrezno zapisana vloga socialne politike, ki bi naj po mnenju predlagatelja postala vzvod in spodbuda za vsestranski razvoj družbe in osebnosti. Okrepiti moramo ekonomsko vlogo osebne dohodka kot sredstva za zagotavljanje gmotne in socialne varnosti delavcev. To pomeni, da mora delavec za najenostavnejša dela in doseganje normalnih delovnih rezultatov dobiti takšen osebni dohodek, ki bo zagotavljal družbeno dogovorjeno raven zadovoljevanja potreb družine ter reprodukcijo njegove delovne sposobnosti.

Gospodarski in socialni razvoj sta neločljivo povezana, kar je premalo poudarjeno v predlogu smernic. Doseči moramo hitrejšo prilagajanje ekonomske in socialne politike razmeram in njuno enotno delovanje za doseganje opredeljenih ciljev družbenega razvoja (npr. prednosti v družbenih dejavnostih; davčna politika).

6. Smelejša usmeritev v izvoz blaga in storitev, zlasti na konvertibilno tržišče, je naša nujnost, ne le zaradi odplačevanja dolgov tujini, temveč predvsem zaradi hitrejšega lastnega gospodarskega in družbenega napredka. Merilo naše izvozne uspešnosti mora postati sestava izvoza proizvodov in storitev visoke stopnje predelave, ki zahtevajo malo surovin in energije ter veliko stopnjo lastnega znanja in poslovnosti. Zato bi v smernicah veljalo poudariti, da bomo v naslednjem srednjeročnem obdobju, prek dohodkovnega, poslovnega in interesnega povezovanja organizacij združenega dela na jugoslovanskem trgu dosegli pomembne premike v konkurenčnosti našega izvoza. Z ukrepi ekonomske politike, zlasti na področju kreditno monetarne politike, ekonomskih odnosov s tujino, davčne in carinske, z realnim tečajem dinarja in drugimi ukrepi bomo spodbujali uresničevanje teh ciljev. Preučiti pa je še potrebno sistem spodbujanja izvoza z neposrednim prerazporejanjem dohodka OZD. Pri tem je treba zagotoviti diferenciranost ozir. gmotno spodbujati izvoz le tistih proizvodov, ki so plod lastnega znanja, pa se zaradi različnih zaščitnih ukrepov ne morejo enakopravno vključiti v mednarodno menjavo.

7. Med temeljne cilje družbenega razvoja je treba vključiti zagotavljanje polne produktivne zaposlenosti aktivnega prebivalstva, saj sta le z delom zagotovljena socialna in materialna varnost, predvsem pa so delo in njegovi rezultati osnova celovitega družbenoekonomskega položaja človeka. To pomeni, da moramo z nenehnim večanjem storilnosti dosegaati takšen dohodek, ki bo zagotavljal ustrezne osebne dohodke že zaposlenim delavcem in odpiranje novih delovnih mest, torej usklajeno gibanje med rastjo storilnosti in stopnjo zaposlovanja v vsej družbi.

Smernice zanemarjajo vlogo kadrov in ne dajejo opredelitev, s kakšnimi kadrovskimi možnostmi in potrebami bomo preusmerili gospodarstvo na višjo tehnološko raven. Pri tem gre predvsem za vlogo mladih strokovnih kadrov, prekvalifikacijo tehnoloških in ekonomskih presežkov ter

stalno dopolnilno usposabljanje in izobraževanje zaposlenih.

Bolj določno je treba zavezati vse nosilce načrtovanja, da pri načrtovanju srednjeročnega razvoja v največji meri upoštevajo nujnost združevanja znanstveno raziskovalnega in inovacijskega dela v vseh oblikah povezanosti združenega dela.

8. Obseg predvidene stanovanjske zidave v prihodnjem srednjeročnem obdobju je preskromen glede na obstoječe in bodoče potrebe prebivalstva in glede na učinke pospešene stanovanjske zidave na gospodarsko rast. Zato je razen v novogradnji treba te cilje doseči s hitrejšo prenovo dotrajanega stanovanjskega sklada ter s smotnejšo zasedenostjo tako družbenih kot zasebnih stanovanj in stanovanjskih enot. Zaradi boljše izrabe prostora in že obstoječih infrastrukturnih objektov je treba razviti vse možne oblike družbeno usmerjene stanovanjske zidave ter tako zmanjševati družbeno negospodarno in predvsem razdrobljeno individualno zidavo.

Pospešiti je treba izdelavo enotnih meril in normativov za tehnologijo zidave ter tipizacijo njenih stopenj.

V prihodnjem srednjeročnem obdobju moramo stvarneje zagotoviti ne le enostavno reprodukcijo družbenega stanovanjskega sklada, ampak tudi ustrezen del razširjene reprodukcije, za katerega obseg se razbremeni gospodarstvo.

Doseči je treba smotnejšo samoupravno poslovno in tehnično-tehnološko organiziranost v stanovanjsko-komunalnem gospodarstvu, za večjo povezanost in učinkovitost pri načrtovanju in doseganju ciljev.

9. Izhajajoč iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije je potrebno v smernicah poudariti, da bodo OZD gospodarskih dejavnosti skupnega družbenega pomena s cenami storitev zagotavljale enostavno in del razširjene reprodukcije. Zato je treba še posebej preučiti ekonomsko upravičenost diferenciranih cen električne energije, zlasti velikih odjemalcev, predvsem z vidika, kako jih ta sistem spodbuja k varčevanju in smotrni porabi energije in z vidika preraščevanja dohodka drugih delov združenega dela.

10. Neustrezno je zapisana vloga samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje pri prednostnem oskrbovanju OZD izvoznikov, saj so le-te mesto za usklajevanje hotenj uporabnikov in izvajalcev in nimajo vloge oskrbovalnih OZD.

11. V družbenem sistemu informiranja je treba dati, ob uveljavljanju sodobnejše tehnologije, več poudarka njegovim vsebinskim spremembam in dograjevanju, da bo omogočal strokovno bolj utemeljeno odločanje na vseh ravneh, tako v združenem delu kot v družbenopolitičnih in samoupravnih skupnostih.

12. Ko se ponovno odločamo, katerim družbenim dejavnostim bomo dali prednost v prihodnjem srednjeročnem obdobju, je treba bolj konkretno doreči: katerim pro-

gramom znotraj posameznih dejavnosti bomo dali prednost in kakšen obseg finančnih obveznosti za zagotavljanje posameznih pravic bomo prenesli na osebno porabo.

Otroško varstvo v smernicah ni ustrezno razdelano, ker je poudarjena predvsem njegova socialna vloga. Denar in funkcionalne pomoči, nadomestilo za OD za čas trajanja poročniškega dopusta in dolžino poročniškega dopusta ter podobno moramo dosledno obravnavati z vidika zagotavljanja ustrezne biološke reprodukcije družbe.

13. Na področju denarne in posojilne politike so predlagani ukrepi sprejemljivi, menimo pa, da je treba bolj poudariti vlogo in odgovornost upravljalcev v sistemu poslovnih bank za sprejete odločitve, zmanjševanje kreditne odvisnosti OZD od bank in hitrejšo preobrazbo odnosov pri gospodarjenju z denarjem, še posebej pri uveljavljanju internih bank.

14. S politiko razporejanja dohodka moramo zagotoviti, da se bodo vse vrste porabe gibale v okviru razpoložljivega dohodka, tako da morajo sredstva za osebne dohodke in skupno porabo realno naraščati v skladu z rastjo produktivnosti dela. Ni sprejemljivo tudi, da skupno in osebno porabo omejimo z določeno stopnjo rasti (3,7%), splošno pa prepustimo, da se oblikuje glede na dejansko gibanje dohodka. Morali bi zagotoviti počasnejšo rast splošne od skupne in osebne porabe in ne narobe.

Pri vsakoletnem določanju potrebnega obsega sredstev tako za skupno kot za splošno porabo pa moramo v največji meri uveljaviti ovrednotenje programov dejavnosti in storitev, ne pa ta gibanja prepustiti zgolj odvisnosti od gibanj osebnih dohodkov in dohodka (prispevnih stopenj).

15. Doseči moramo realnejšo vrednotenje vseh proizvodnih dejavnikov, med katerimi je delo, če je ustrezno nagrajeno, najpomembnejši spodbujevalec načrtovane gospodarske rasti. Zato je poleg družbeno opredeljenega vrednotenja najenostavnejšega dela in uveljavitve nagrajevanja po delu in rezultatih dela potrebno opredeliti, kakšen dohodek morajo delavci doseči pri gospodarjenju z družbenimi sredstvi, da bodo lahko ustrezno zadovoljevali potrebe po razširjanju materialne osnove svojega dela ter svoje osebne, skupne in splošne družbene potrebe.

16. Smernice ustrezno opredeljujejo ukrepe in dejavnosti davčne politike in dograjevanja davčnega sistema. Nekoliko bolj bi kazalo poudariti diferencirano obdavčevanje proizvodov za zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb.

17. Pri pripravi planskih listin in aktov je treba poudariti tudi obveznost sprotnega spremljanja doseganja ciljev na vseh ravneh in ukrepanja v primerih odstopanja ter nedoseganja ciljev. To pomembno nadzorno vlogo planskih listin in aktov, ki je v preteklosti nismo uresničevali, je treba opredeliti tudi v smernicah za načrt.

II.

Zveza sindikatov Slovenije bo pri uveljavljanju sistema družbenega načrtovanja posebno pozornost namenila:

— organiziranju razprave o predlogu smernic za srednjeročni načrt SR Slovenije in opredelitvi stališč do predloga kot podlage za usklajevanja stališč in delegatsko odločanje;

— delovanju v samoupravnih organizacijah in skupnostih in družbenopolitičnih skupnostih pri oblikovanju in sprejemanju njihovih planskih listin, tako da bodo delavci v temeljnih organizacijah združenega dela postali temeljni nosilci načrtovanja in upoštevali družbene usmeritve v svojih planskih listinah;

— razpravi o spremembah zakona o temeljih sistema družbenega načrtovanja z vidika krepitve vloge delavcev, delovnih ljudi in občanov kot temeljnih nosilcev sistema družbenega načrtovanja.

Navodilo organizacijam in organom Zveze sindikatov Slovenije za pripravo in sprejem srednjeročnih načrtov za obdobje 1986—1990

Načrtovanje je zavestno usmerjanje družbenega in gospodarskega razvoja. Z njim usmerjamo razvoj proizvodnih sil in samoupravnih družbenoekonomskih odnosov ter uveljavljanje in usklajevanje osebnih in skupnih potreb in hotenj. Z načrtovanjem delavci kot upravljalci družbenih sredstev obvladujejo pogoje pridobivanja, razporejanja in delitve dohodka. Zato bomo v Zvezi sindikatov pri sprejemanju srednjeročnih in dolgoročnih načrtov spodbujali prav takšna prizadevanja kot pri obravnavanju zaključnih računov. Zavrtni moramo trditve, da v sedanjih zaostrenih in nestabilnih gospodarskih razmerah ni mogoče načrtovati. Zagovarjati tako miselnost in trditve bi pomenilo pristajati tudi na take proizvodne programe, ki ne dajejo ustreznega dohodka in delavcu ne zagotavljajo socialne in materialne varnosti ter perspektive. Ena naših največjih pomanjkljivosti je, da z dosedanjim družbenim načrtovanjem nismo uspeli uskladiti različnih posamičnih hotenj med seboj in s skupnimi cilji razvoja.

Izhajajoč iz nalog, ki jih ima Zveza sindikatov v sistemu samoupravnega družbenega načrtovanja, si bomo v organizacijah in organih Zveze sindikatov Slovenije pri pripravi srednjeročnih planskih listin za obdobje 1986-1990 prizadevali:

1. da vse organizacije združenega dela, samoupravne in družbenopolitične skupnosti v skladu z načelom sočasnega načrtovanja sprejmejo planske listine;

2. za največjo možno medsebojno usklajenost načrtov organizacij združenega dela v vseh oblikah združevanja dela in sredstev (v delovni in sestavljeni organizaciji, poslovni plansko-poslovni skupnosti, temeljni banki itd.), usklajenost teh načrtov z načrti samoupravnih skupnosti (krajevne skupnosti, samoupravne interesne skupnosti, itd.) in z družbenimi načrti razvoja (občine, mesta, republike, federacije);

3. da bo vsebina planskih listin na vseh ravneh opredeljevala takšen družbenoekonomski razvoj in gospodarsko politiko:

— da se bo okrepil družbenoekonomski položaj delavca kot proizvajalca in upravljalca z družbenimi sredstvi;

— da si bo delavec z delom in rezultati dela zagotavljal svojo materialno in socialno varnost in sicer s polno produktivno zaposlenostjo in uveljavljanjem gospodarske in socialne vloge osebnega dohodka;

— za uveljavitev načela delitve po delu in njegovih rezultatih.

To pa zahteva, da v organizacijah in organih Zveze sindikatov namenimo posebno pozornost vsaki fazi oblikovanja in sprejemanja planskih listin, posebno pa:

— oblikovanju in sprejemanju smernic, — oblikovanju in sprejemanju temeljev načrta ter samoupravnemu sporazumevanju in dogovarjanju o njih, — oblikovanju in sprejemanju načrtov.

I.

Da bi sindikat uveljavil svojo vlogo in izpolnil naloge pri samoupravnem družbenem načrtovanju, morajo:

1. izvršni odbori, konference in koordinacijski odbori OO ZSS preveriti, ali so delavski sveti sprejeli programe dela za pripravljanje srednjeročnih načrtov in opredelili nosilce in roke posameznih nalog. Hkrati je treba oceniti časovno in vsebinsko usklajenost programa temeljne, delovne in sestavljene organizacije s programi v občini in republiki (sočasnost načrtovanja).

2.1. Pri pripravi SMERNIC ZA NAČRT TOZD S PRVINAMI ZA SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE in DOGOVARJANJE se morajo izvršni odbori osnovnih organizacij ZSS zavzeti, **da bo izhodišče načrtovanja povečanje realnih osebnih dohodkov, izboljšanje življenjskih in delovnih razmer delavcev, zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb in dohodek, ki ga potrebujejo za doseg te ciljev.** Zato je potrebno ocenjevati predloge planskih aktov z vidika:

— ali načrtovana proizvodnja in izvoz zagotavljata takšno povečanje dohodka in ali je predvideno vse potrebno za samou-

pravno sporazumevanje med delavci TOZD, ki so povezani v reprodukciji, da bi načrtovano proizvodnjo in dohodek tudi dosegli;

— ali je predvidena oz. načrtovana preusmeritev proizvodnje v take programe, ki pomenijo višjo kakovost na temelju lastnega znanja in višje stopnje predelave, ki bo omogočala izboljšanje konkurenčnosti pri izvozu;

— ali smernice predvidevajo tehnološko zahtevnejšo in sodobno opremljeno proizvodnjo in nemoteno potekanje proizvodnega procesa, predvsem pa odpravljanje ozkih grl;

— na kakšen način in s kakšnimi sredstvi in kadri bo izpeljana preusmeritev proizvodnje;

— ali smernice predvidevajo zmanjševanje deleža materialnih stroškov v celotnem prihodku s smotrnejšo organizacijo dela, večjo odgovornostjo do dela, boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti ob skrajševanju delovnega časa, zmanjševanje izmeta, ipd.;

— ali so upoštevani družbeni cilji razvoja v načrtih občine in republike.

2.2 V razpravi o TEMELJIH NAČRTA TOZD bodo osnovne organizacije pobudnik ocene, kako so opredeljena predvsem tista vprašanja, ki so predmet usklajevanja z delavci v drugih temeljnih, v delovni in sestavljeni organizaciji, v bankah in drugih oblikah združevanja ter tista vprašanja, ki se usklajujejo z delavci, delovnimi ljudmi in občani v krajevnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih in družbenopolitičnih skupnostih. Na primer:

— ali temelji plana opredeljujejo, s katerimi organizacijami združenega dela bodo sklenjeni samoupravni sporazumi na osnovi trajnega poslovnega sodelovanja za zagotovitev nemotene proizvodnje (reprodukcijski material in surovine), zmanjševanje zalog, prodajo in izvoz ter gospodarsko-proizvodno najbolj ugodnih dohodkovnih povezav;

— ali temelji načrta opredeljujejo združevanje akumulacije za takšne naložbe, ki

bodo v najkrajšem času dajale večje dohodke;

- ali temelji načrta opredeljujejo merila za odločanje o naložbah, ki bodo zagotavljale preusmeritev gospodarstva, upoštevajoč družbene prednosti in večjo učinkovitost naložb;

- ali temelji načrta opredeljujejo cilje in interese delavcev, da si s svobodno menjavo dela prek samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje, na načelih vzajemnosti in solidarnosti, zagotovijo ustrezno raven zdravja, izobraževanja, otroškega varstva, kulture in drugih skupnih in splošnih potreb, energijo, transportne storitve, infrastrukturne objekte, ter stanovanja in drugo, ter koliko so materialne obveznosti za uresničevanje teh potreb usklajene z njihovimi gmotnimi možnostmi.

2.3. Da izvršni odbori OO ZS posredujejo delavskemu svetu TOZD svoja stališča in ocene NAČRTA TOZD, pri čemer naj ugotovijo predvsem:

- ali načrt upošteva stališča in usmeritve, ki jih je osnovna organizacija ZS sprejela ob obravnavi temeljev plana;

- ali so v načrtu vse sprejete materialne obveznosti po samoupravnih sporazumih in dogovorih, ali so usklajene z gmotnimi možnostmi TOZD oz. s politiko krepitve funkcije osebnega dohodka in reprodukcijske sposobnosti gospodarstva;

- ali so opredeljeni konkretni ukrepi za izpolnjevanje ciljev, ki so jih delavci sprejeli s sprejemom temeljev načrta TOZD ter način spremljanja in nadzor delavcev nad izpolnjevanjem načrta.

3. Da konference osnovnih organizacij v delovnih organizacijah in koordinacijski odbori v sestavljenih organizacijah združenega dela:

- usklajujejo družbenopolitično delo znotraj delovne in sestavljene organizacije združenega dela ter v pripravah posameznih planskih aktov zagotovijo osnovnim organizacijam ZSS v temeljnih organizacijah potrebne informacije o načrtovanju na ravni TOZD — DO — SOZD;

- ocenijo, ali je v predlogih samoupravnih sporazumov o temeljih načrtov delovne in sestavljene organizacije zagotovljena večja konkretnost pri opredeljevanju skupnih interesov; ali je opredeljen skladnejši razvoj, delitev dela in specializacija med TOZD in DO; kako sporazumi zagotavljajo uveljavljanje načela solidarnosti med TOZD v delovni in sestavljeni organizaciji in drugih skupnih hotenj, iz samoupravnih sporazumov o združitvi v delovno in sestavljeno organizacijo, zlasti pa skupne osnove za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo delavcev;

- ocenijo, koliko so samoupravni sporazumi o temeljih načrtov SIS usklajeni z dejanskimi potrebami in interesi ter gmotnimi možnostmi, opredeljenimi v temeljih načrta TOZD in samoupravnih sporazumih o temeljih plana DO in SOZD.

4. Da občinski sveti ZSS:

- usposobijo izvršne odbore OO ZSS za njihovo družbenopolitično delo pri pri-

pravljanju in sprejemanju planskih aktov ter zagotovijo pomoč osnovnim organizacijam za uresničevanje njihove vloge in nalog;

- sodelujejo pri pripravljanju in sklepanju dogovora o temeljih družbenega načrta v občini;

- dosežejo, da bodo družbeni načrti razvoja občine dejansko usklajeni z načrti združenega dela in da se sprejemajo takšne planske listine, kjer bo zagotovljena popolna usklajenost ciljev družbenoekonomskega razvoja z gmotnimi možnostmi oz. da bodo vsebovali cilje, za katere si prizadeva zveza sindikatov;

- dosežejo sočasnost v pripravi planskih listin posameznih interesnih skupnosti, tako da bodo delavci lahko razpravljali o vseh programih in obveznostih skupaj.

5. Da republiški odbori sindikatov dejavnosti:

- neposredno sodelujejo in nudijo pomoč konferencam OO ZSS in koordinacijskim odborom pri pripravljanju in sprejemanju planskih listin;

- usmerjajo delo za oblikovanje takšnih listin za naslednje srednjeročno obdobje, s katerimi bo dosežena preusmeritev, delitev dela in specializacija ter na tej podlagi povečan dohodek in večja storilnost;

- spodbujajo samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje o temeljih načrtov v poslovno proizvodnih in dohodkovnih povezavah, da bi tako zagotovili uveljavljanje dohodkovnih odnosov ter vsebinsko kakovostnejše združevanje dela in sredstev.

6. Da predsedstvo republiškega sveta ZSS:

- usklajuje delo občinskih organizacij ZSS ter republiških odborov sindikatov dejavnosti;

- sodeluje pri pripravi družbenega načrta razvoja republike ter federacije, pri čemer se bo zavzemalo, da bodo te listine temeljile na dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije in stališčih zveze sindikatov, sprejetih na kongresih ZSS in ZSJ.

II.

Stopnje oblikovanja in spremljanja planskih listin

1. Oblike in sprejemanje smernic:

1.1. **Smernice za načrt TOZD s prvinami za sklepanje samoupravnih sporazumov in dogovorov** so prvi planski akt temeljne organizacije, pripravljen na podlagi razčlenitve izpolnjevanja ciljev tekočega srednjeročnega obdobja in razvojnih možnosti. Vsebuje zasnovo temeljnih ciljev in interesov, ki naj bi jih v planskem obdobju dosegli delavci temeljne organizacije ter prvine za sklepanje samoupravnih sporazumov za doseganje tistih ciljev in izpolnjevanje nalog, ki jih delavci uresničujejo skupaj z drugimi v delovni in sestavljeni organizaciji ali drugi obliki združeva-

nja dela in sredstev. V tem planskem aktu so opredeljeni tudi tisti cilji, interesi in okviri materialnih in finančnih obveznosti, ki jih delavci TOZD usklajujejo z drugimi samoupravnimi organizacijami in skupnostmi v samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih in družbenopolitičnih skupnostih. Ta planski akt obravnava in sprejema zbor delavcev.

Izvršni odbor OO ZSS obravnava smernice za načrt TOZD, zavzame do njih stališča, s katerimi seznani delavce na zboru delavcev. V pripravah sodeluje s svojimi pripombami in predlogi z delavskim svetom.

1.2. Hkrati s pripravami smernic za načrt TOZD potekajo priprave **prvin za samoupravne sporazume o temeljih načrta** v delovni in sestavljeni organizaciji in drugih oblikah združevanja dela in sredstev v samoupravnih interesnih in krajevnih skupnostih. V tem aktu je opredeljena zasnova tistih ciljev, za katere so te samoupravne skupnosti ustanovljene ter nosilci posameznih nalog in obveznosti.

Koordinator družbenopolitičnega dela so konference OO ZSS v delovnih organizacijah in koordinacijski odbori v sestavljenih organizacijah združenega dela, ki zagotovijo obravnavo teh aktov na izvršnem odboru OO ZSS in zbora delavcev v TOZD hkrati s smernicami za temelje načrta TOZD.

1.3. **Smernice za družbeni načrt** družbenopolitične skupnosti opredeljujejo izhodišča, skupne cilje, usmeritve in okvire družbene politike za naslednje plansko obdobje. Opredeljujejo tudi vsa tista vprašanja, ki so temeljni pogoj za uveljavljanje skupnih hotenj in politike družbenega razvoja v obdobju, za katero se načrt sprejema. Smernice za družbeni načrt družbenopolitične skupnosti sprejema skupščina družbenopolitične skupnosti.

Nosilec družbenopolitičnega dela so občinski sveti ZSS in odbori dejavnosti, mestni in medobčinski sveti ZSS in republiški odbori sindikatov dejavnosti. Na vseh ravneh tvorno sodelujejo z delegacijami za zore združenega dela skupščin in samoupravne interesne skupnosti ter pri usklajevanju interesov med posameznimi deli združenega dela v občini, mestu oz. republiki.

2. Oblikovanje in sprejemanje temeljev načrta

2.1. **Temelje načrta temeljne organizacije** določi delavski svet na podlagi sprejetih smernic in prvin ter poročil o rezultatih sporazumevanja v DO, SOZD, v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih, v bankah in drugih finančnih organizacijah in skupnostih, v katerih združujejo sredstva s krajevnimi skupnostmi, v katerih delavci TOZD uresničujejo skupne potrebe ter na podlagi poročil o rezultatih dogovarjanja o temeljih načrta družbenopolitične skupnosti. S temelji načrta temeljne organizacije delavci določajo materialne okvire razvoja svoje temeljne organizacije ter pravice in obveznosti ma-

terialne in finančne narave, ki jih za uveljavljanje skupnih interesov z delavci in delovnimi ljudmi v drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih ter družbenopolitičnih skupnostih prevzemajo v temeljni organizaciji združenega dela. Ta planski akt sprejemajo delavci z referendumom.

Nosilci družbenopolitičnega dela za referendum so izvršni odbori OO ZSS v TOZD. Če delavski svet ne pripravi predloga temeljev načrta do roka, opredeljenega v programu oblikovanja in sprejemanja planskih listin, lahko OO ZSS da pobudo skupščini občine za uvedbo začasnih ukrepov družbenega varstva. Če delavci z referendumom ne sprejmejo temeljev načrta, IO OO ZSS o tem obvesti občinski svet ZSS.

2.2. Samoupravne sporazume o temeljih načrta sprejemajo.

— delovna in sestavljena organizacija združenega dela, poslovna skupnost, skupnost za plansko in poslovno sodelovanje, temeljna banka, skupnost premoženjskega in osebnega zavarovanja ter druge finančne organizacije;

- kmetijska zadruga;
- OZD na področju prometa blaga in storitev, ki poslujejo s porabniki;
- samoupravna interesna skupnost;
- krajevna skupnost.

S tem planskim aktom se določijo na podlagi temeljev načrtov TOZD in prvin za samoupravne sporazume o temeljih plana skupne naloge in cilji razvoja posamezne samoupravne organizacije ali skupnosti ter pravice, obveznosti in odgovornosti podpisnikov sporazuma za izpolnitev v njem oblikovanih nalog in ciljev.

Samoupravne sporazume o temeljih načrtov DO, SOZD in drugih oblik združevanja dela in sredstev, SIS in KS ter druge, obravnavajo TO OO ZSS v TOZD, konference ZSS v DO in koordinacijski odbori ZSS v SOZD, ki tudi usklajujejo medsebojne interese in dajejo podlago za odločanje delegatom v delavskih svetih in delegacijam v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti.

2.3. Z dogovorom o temeljih načrta družbenopolitične skupnosti se podpisniki v skladu s smernicami za družbeni načrt družbenopolitične skupnosti ter v skladu s temelji plana TOZD (če je podpisnik dogovora TOZD) oziroma v skladu s samoupravnimi sporazumi, o temeljih načrta samoupravne organizacije in skupnosti, ki je podpisnik dogovora, dogovarjajo o svojih obveznostih, pravicah in nalogah, ki so skupnega pomena za razvoj družbenopolitične skupnosti.

Dogovor vsebuje gnotne, kadrovske, finančne, normativne in druge pravice in obveznosti podpisnikov glede izpolnjevanja dogovorjenih nalog skupnega pomena. Vsebuje tudi organizacijske in druge ukrepe, zlasti glede razvoja gospodarske infrastrukture, sprememb v sestavi gospodarstva, razvoja družbenih dejavnosti in drugih nalog, ki so opredeljene kot osnovne naloge v obdobju, za katero se sklone dogovor in od katerih je v največji

meri odvisno uveljavljanje v družbenem načrtu določene razvojne politike.

Dogovor lahko zajema tudi načela za združevanje sredstev ter merila, ki jih bodo podpisniki upoštevali pri svojih odločitvah v zvezi z izpolnjevanjem družbenega načrta.

Nosilci razprav so izvršni odbori, konference in koordinacijski odbori OO ZSS v tistih TOZD, DO in SOZD, ki prevzemajo obveznosti z dogovorom o temeljih načela družbenopolitične skupnosti, OS ZSS, občinski odbori ZSS, RS, ZSS ter republiški odbori sindikata dejavnosti. Stališča in predlogi organov in organizacij ZSS so podlaga za usklajevanje v organih SZDL, za odločanje na delavskih svetih in za opredeljevanje delegacij v zborih združenega dela družbenopolitične skupnosti.

3. Oblikovanje in sprejemanje načrtov

3.1. Podlaga za načrt temeljne organizacije združenega dela so temelji njegovega načrta. Načrt mora vsebovati vse obveznosti, ki jih je temeljna organizacija združenega dela prevzela s samoupravnimi sporazumi o temeljih načrta katerekoli samoupravne organizacije in skupnosti ter z dogovori o temeljih načrta družbenopolitične skupnosti.

Nosilec obravnave je IO OO ZS, ki oblikuje stališča do predloga načrta TOZD in jih posreduje delavskemu svetu.

Načrti drugih samoupravnih organizacij in skupnosti temeljijo na samoupravnih sporazumih o temeljih načrtov ter samoupravnih organizacij ali skupnosti. Vsebujejo obveznosti, ki so jih te samoupravne organizacije ali skupnosti prevzele s samoupravnimi sporazumi o temeljih načrta ali dogovori o njih z drugimi samoupravnimi organizacijami ali skupnostmi v družbenopolitični skupnosti.

Načrte samoupravnih organizacij ali skupnosti sprejemajo njihovi najvišji organi upravljanja. Le načrt delovne skupnosti sprejemajo delavci delovne skupnosti z osebnim izjavljanjem.

3.2. Družbeni načrt družbenopolitične skupnosti sprejmejo skupščine ustreznih družbenopolitičnih skupnosti. Družbeni načrt družbenopolitične skupnosti vsebuje:

— skupne interese in cilje ekonomskega in družbenega razvoja družbenopolitične skupnosti, določene z dogovorom o temeljih načrta;

— obveznosti, ki so jih za doseganje skupnih ciljev ekonomskega in družbenega razvoja prevzele posamezne samoupravne organizacije in skupnosti;

— obveznosti, ki jih je družbenopolitična skupnost prevzela z dogovorom o temeljih načrta širše družbenopolitične skupnosti;

— smernice in okvire za ukrepe ekonomske politike in druge ukrepe, ki jih organi družbenopolitične skupnosti sprejemajo skladno s svojimi ustavnimi pravicami in dolžnostmi.

Predlog družbenega načrta obravnava občinski svet ZSS in odbori dejavnosti, mestni svet ZSS ter republiški svet in republiški odbori dejavnosti. Stališča organov in organizacij ZSS so podlaga za usklajevanje v organih SZDL in za delo delegacij za skupščine družbenopolitičnih skupnosti, zlasti za zборе združenega dela.

Organi in organizacije Zveze sindikatov sodelujejo pri družbenem načrtovanju tudi tako.

— da dajejo pobude za samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje o temeljih načrtov;

— da se udeležujejo sporazumevanja in dogovarjanja pri določanju osnov in meril za pridobivanje in razporejanje dohodka ter glede drugih možnosti za delo in življenje delavcev v TOZD in KS, pomembnih za uveljavljanje družbene vloge sindikata; če sindikalna organizacija oceni, da ne more podpisati sporazuma, sproži spor pred sodiščem združenega dela in o tem obvesti občinski svet Zveze sindikatov;

— da v postopku priprav posameznih planskih aktov sodelujejo na delavskih svetih s svojimi predlogi, zboru delavcev pa posredujejo svoja stališča in opredelitve do pripravljenih predlogov;

— da zahtevajo pred referendumom razjasnitev vseh spornih vprašanj, da bi delavci imeli pri referendumu trdno podlago za zavestno odločanje.

RS ZSS
strokovna služba

